

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F R A M K R I S T M E N N F R A M •

6 3 Å R G A N G

2 6 . A P R I L 1 9 5 1

A V I N N H O L D E T :	NR.
MAI-TANKER - INGEN PLESS FOR KRISTENDOM -	15
EN TYSK MARTYR - AUTORITET OG HELLIGHET -	
SKREKKMYTEN OM JESUITTENE - JESUITTER-DEBAT-	16
TEN, IV - LITTERATUR - UTENLANDSREPORTASJE.	

NESTE NUMMER KOMMER 10. MAI 1951.

VÅRE KIRKER

Gudstjenester
på søn- og helligdager

OSLO

St. Olavs kirke, Akersv. 1.
Sokneprestkontoret, tlf. 41 41 61
(Prestegrø. og Biskopen 42 52 87).

Kl. 7: Stille messe.
Kl. 8.15: Fromesse m. preken.
Kl. 9.45: Low Mass. English Sermon.
Kl. 11: Høgmesse m. preken.

St. Hallvards kirke, Urtegt. 29.
Soknepresten, tlf. 68 03 68.

Kl. 8: Fromesse.
Kl. 10.30: Høgmesse m. preken.

St. Dominikus kirke, Neuberggt. 15.

Dominikanerne, tlf. 44 23 24.
Kl. 8.15: Fromesse.
Kl. 10.30: Høgmesse m. preken.

Jesu Hjerter kapell, Nyv. 17, Stabekk.

Soknepresten, tlf. 53 77 35.
Kl. 9.05: Fromesse.
Kl. 10.30: Høgmesse.

Grefsen kapell, Gladsveg 23.

Prestegården, tlf. 37 45 90.
Kl. 9.30: Høgmesse.

Vår Frue Villas kapell,

Montebello, Smestad.
Prestegården, tlf. 55 81 21.
Kl. 8.30: Høgmesse.

ARENDAL:

St. Franciskus kirke, Tyholmen.

Soknepresten, tlf. 2209.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.45: Høgmesse.

BERGEN:

St. Paul kirke, Christiesgt. 16.

Soknepresten, tlf. 15 410.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

DRAMMEN:

St. Laurentius kirke, Cappelens gt. 1.

Soknepresten, tlf. 2019.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.30: Høgm.

FREDRIKSTAD:

St. Birgitta kirke.

Soknepresten, tlf. 1438.
Kl. 8.15: Ottesang. Kl. 10.30: Høgm.

HALDEN:

St. Peter kirke, Kr. V.s pl. 1.

Soknepresten, tlf. 1168.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

HAMAR:

St. Torfinn kirke, Torggt. 113.

Soknepresten, tlf. 1751.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 11: Høgmesse.

HAUGESUND:

St. Josef kirke, Haraldsgt.

Soknepresten, tlf. 3195.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 11: Høgmesse.

HØNEFOSS:

St. Theresia kirke, Vesterntangen.

Soknepresten, tlf. 266.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

KRISTIANSAND S.:

St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3.

Soknepresten, tlf. 4225.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

LIILLESTRØM:

2. søndag i måneden kl. 11: Sang-
messe m. preken i Folkets Hus.

PORSGRUNN:

Vor Frue kirke, Sverresgt.

Soknepresten, tlf. 644.
Kl. 7.45: Fromesse. Kl. 10.30: Høgm.

STAVANGER:

St. Svithun kirke, Dronningsgt. 8.

Soknepresten, tlf. 25534.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

SYLLING:

St. Hallvard kapell.

Presteboligen, tlf. 9028.
Kl. 9.30: Høgmesse.

TØNSBERG:

St. Olavs kapell.

Soknepresten, tlf. 2238.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

Liturgisk kalender:

SØNDAG 29. APRIL: 5. søndag etter Påske. Ep. Jak. 1, 22—27. Ev. Joh. 16, 23—30. *Mandag:* (Rogasjonsdag) Katarina av Siena, jomfru. *Tirsdag:* (Rogasjonsdag) Filip og Jakob, apostl. *Onsdag:* (Rogasjonsdag) Atanasius, bisk., bekj., kirkelærer. *Torsdag:* Kristi Himmelferd. Ep. Ap. Gj. 1, 1—11. Ev. Mark. 16, 14—20. *Fredag:* Korssets gjenfinning. *Lørdag:* Pius V, pave, bekj.

SØNDAG 6. MAI: 1. oktaven for Kristi Himmelferd. Ep. 1. Petr. 4, 7—14. Ev. Joh. 15, 26—27; 16, 1—4. *Mandag:* Stanislaus, bisk., mart. *Tirsdag:* Erkeengelen Mikael's åpenbaring. *Onsdag:* Gregorius Nazianzenius, bisk., bekj., kirkelærer. *Torsdag* og *Fredag:* oktavadager til Kr. Himmelferd. *Lørdag:* Pinsefasten.

SØNDAG 13. MAI: Pinesøndag.

St. Olavs laget Oslo

Søndag 29. april kl. 20:
Møte i foreningslokalet,
Akersveien 5.

Møt tallrikt frem og hør

dr. philos. Eyvind S. Engelstad

tale om

«Norske Storgårder.»

MARIAKONGREGASJONEN, Oslo.

Medlemmene tar del i andakten i St. Olavs kirke onsdag 2. mai kl. 19. Selskapeleg samvær i foreningslokalet med foredrag av pastor H. Tøxt:

OM AVLATEN.

Felleskommunion søndag 6. mai i St. Olavs kirke.

Styret.

**OSLO KATOLSKE MENIGHETS-
PLEIE, Akersv. 5**

Kontoret er åpent tirsdag og fredag fra kl. 10—1.

ST. OLAV

Redaktør:

Dr. theol. I. Hansteen Knudsen.
Telefon 42 37 43. Akersv. 5, Oslo.

Redaksjon og ekspedisjon:
Akersv. 5 I. Telefon 42 37 43.

St. Olavs eksp. og forlag: 9.30—16,
unntatt mandag. Lørdag: 9.30—13.
Utbetalinger kun tirsdag kl. 13—14.

Abonnementspris: Kr. 3.00 pr. kvar-
tal, for utlandet + avisporto.

Abonnement tegnes i ekspedisjonen
og på ethvert postkontor.

Annonser må være innsendt innen
onsdag aften.

ST·OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

63. ÅRGANG

26. APRIL 1951

NR. 15-16

Refleksjoner for mai måned

Av dominikanerpater Finn D. Thorn

Mariadyrkelsen er et av de mest karakteristiske trekk i den katolske kirkes åndelige fysiologi. Ingen protestant vil motsi det. Vi ikke bare innrømmer det, men vi understreker det. Jomfru Maria og dyrkelsen av henne bidrar til å skape det åndelige klima, den åndelige atmosfære som katolisismen lever og utfolder seg i.

Det første velsignelsesrike resultat av dette er at troen på Jesus Kristus, Gud og mann, forblir stående så fast og urokkelig i den katolske kirke. Også *det* utgjør et av dens mest karakteristiske trekk.

Nettopp den kirke som ofte fra protestantisk hold karakteriseres som en Maria-kirke, nettopp den er den mest kompromissløse Kristus-kirke. Ingen kan fortsette som prest i den katolske kirke som ikke fullt og fast tror på Kristi guddom. Også den katolske kirke har sett rasjonalistiske bevegelser oppstå i sin midte, men de har ikke fått anledning til å bre seg, og deres tilhengere har ikke kunnet fortsette i sine kirkelige embeter. Ingen uhildet iakttagere kan derfor frakjenne den katolske kirke troskap mot Kristus. Denne troskap kommer først og fremst av at kirken til enhver tid *vet* hva den tror på. Den har en ufeilbar læremyndighet som stadig står på vakt mot utglidninger eller menneskelige feiltolkninger av den kristne åpenbaring. Men det er også hevet over enhver tvil at denne troskap kommer av den plass Maria innehar i den katolske kirke. På bakgrunn av hennes opphøyede verdighet stråler Kristi guddommelige person fram i det klareste lys. Dyrkelsen av Maria umuliggjør enhver tvil på Sønnens guddom.

En annen velsignelsesrik virkning av Maria-dyrkelsen er at også de menneskelige verdier i kristendommen kommer til sin rett. Ved sin menneskeverdelse har Kristus gjort seg solidarisk med menneskeheten, og opptatt i seg alle menneskelige verdier. Men Kristus er ikke en menneskelig person. Han er derfor ikke bare «det fullkomne menneske». En slik «menneskeliggjørelse» av Kristus har oldkirkens kristologiske definisjoner én gang for alle tatt avstand fra. Kristus er Gud. Maria er menneske. Hun

representerer derfor menneskeheten på en annen måte enn Kristus, Gud-mennesket, gjør det. Ikke minst levendegjør hun de kvinnelige verdier i menneskelivet. Hemmeligheten ved Maria er at hun er den eneste menneskelige personlighet hvis liv har vært i full overensstemmelse med Guds tanke. Hun er virkeliggjørelsen i denne syndige verden av det edle og store og skønne som Gud ville da han skapte mennesket i sitt bilde. Synden har vansiret dette bilde, så det syndige og falne menneske ofte framtrer som en karikatur av hva det engang var bestemt til å bli. Maria derimot har virkeliggjort — med Guds nådes hjelp — sin evige bestemmelse. Fordi hun derfor som den rene og uplettede jomfru representerer så meget edelt og verdifullt i menneskelivet, virker hun oppløftende og foredlende på alt menneskelig. Vi kan bare tenke på hvilken rik inspirasjonskilde hun har vært i kunst og diktning.

Som kvinne og mor taler hun også til oss om barmhjertighet og mildhet, om uendelig omsorg og kjærlighet. Uten det kvinnelige element ville kristendommen mangle en vesentlig menneskelig verdi. Den atmosfære av trøst som utgår fra henne er nødvendig for vårt åndelige livs sunnhet og likevekt. Det gjelder ikke minst vår ulykkelige og opprevne tid. Derfor er kirkens forkynnelse av Maria, de bedrøvedes trøsterinne, smertenens mor, et svar til tidens nød.

Katolismen lærer således både menneskets fornedrelse ved synden, og dets opphøyelse ved nåden. Den kjener ikke bare Evas fall, men også Marias opptagelse og kroning i himmelen.

I forbindelse med de menneskelige verdiers plass også i den kristnes liv skal vi peke på et forhold som nettopp det nye dogme om Marias opptagelse i himmelen understreker, nemlig det menneskelige legemes verdighet. Det har eksistert retninger — som f. eks. katarene i middelalderen, og puritanismen i nyere tid — som har hatt tilbøyelighet til å betrakte den legemlige side av menneskelivet som noe lavt og uverdigg. Ikke minst har dette vært tilfelle i synet på

Ingen plass for kristendom

Hva kommunismen egentlig lærer om
Kirken

For St. Olav av Douglas Woodruff

«Selv det mest raffinerte og velmenende forsvar av Guds-idéen er en rettferdiggjørelse av reaksjonen.» Dette skrev Lenin, og dette tror hans disipler og handler deretter.

det seksuelle samliv. Et slikt syn er fremmed og fjernt for katolisismen. Ekteskapet er i den katolske kirke et sakrament, et nådemiddel. Cølibatet i den katolske kirke opphever ikke ekteskapets verdighet. Det bare understreker at det også gis en åndelig fruktbarhet, som har som en av sine betingelser at man frivillig gir avkall på den legemlige. Grunnen er ikke at ekteskapet ikke er forenlig med den prestelige verdighet. Grunnen er at den katolske kirke ser både ektestand og prestestand som så krevende livsoppgaver at de vanskelig kan forenes.

Denne respekt for menneskets legemlige liv under-

Emnet nærmere utdypet i paterens publikasjon: Kristus-tilbedelse og Maria-vyrduad

«Vår Frue av Norge.» (Enebakk kirke.)

Disse ord er sitert av V. G. Sokolov med den uunn-gåelige, nesegruse anerkjennelse som alle ytringer av Lenin og Stalin mottas med i Sovjetunionen, i en artikkel som nylig har vært offentliggjort i det sovjetrussiske tidsskrift «Vitenskap og Liv»; den belyser en sannhet som det i dag er meget om å gjøre for Sovjet-propagandaen å sløre til: den sannhet at Sovjets fiendtlige holdning til og forfølgelse av religionen ikke utelukkende er rettet mot Den katolske kirke fordi den er en internasjonal organisasjon «forbundet

strekes nå ved læren om at det legeme som var Guds redskap da Han selv påtok seg et menneskelig legeme, som lønn allerede nå har fått del i det evige liv. I læren om Marias legemlige opptagelse i himmelen møter vi i virkeligheten en side ved den kristne humanisme. Kristendommen opphøyer og foredrer alt menneskelig. Intet menneskelig er den fremmed. Dens liturgi priser med sunn realisme «det liv som bar Faderens evige Sønn, og de bryster som gav melk til den Herre Krist». Også det menneskelige legeme er Guds skapning og en integrerende del av den menneskelige personlighet. Det er «et tempel for den Hellige Ånd», og skal engang få del i den evige salighet.

Jomfru Marias plass i den katolske kirke og i de kristnes liv kan illustreres ved noen ord av en fra vår egen stemme. I midten av det 14. århundre kvad Eysteinn Ásgrimsson:

*Frem for ditt hellige åsyn du trede,
du, som engang fødte Herren!
Be for de falne menneskeslekter,
hjelp at synd må for miskunn vike!
Bær du frem på de blide leber
bønn for alle kristensjeler!
Husk, Maria, Guds moder høye,
meg til deres mengde å føye!*

*Du er kyskhetens hvite due,
sjelenes legedom, Herrens datter,
nådens vei, alle sfærers solskinn,
perlen blant bruder, himmelens dronning.
Herrens herberge, hvile fra sorgen,
gledens kildevell, frelse fra synden,
trøstens elv og livets fornyer,
høyt over engler — som sol over skyer.*

«Lilja»)

I vår kjærlighet til Guds mor er vi ett med våre fedre, både her i Norden, og i hele Kristi kirke i alle tider.

Da Sigrid Undset fikk Nobelprisen tildelte Den norske forfatterforening henne en vakker laubærkrans. Morgenen etter høytideligheten gikk fru Undset til St. Dominikus kirke i Oslo. Hun trodde seg ubemerket, og gikk raskt opp til Maria-alteret. Der la hun sin laubærkrans, og knelte noen øyeblikk i bønn til Guds mor. —

Denne gestus forener Norges store dikter i det 20. århundre med Norges store dikter i det 14. århundre. Den peker også på sammenhengen i vår historie. —

med reaksjonen og amerikansk kapitalisme.» Fientligheten mot de mindre kristne sekter er likeså dyp og ekte. At de tallmessig ikke betyr så meget, reduserer på ingen måte i Sovjets øyne den store forbrytelse at de fornektet den materialistiske doktrine, og at de ved det enkle faktum at de simpelthen er til, hindrer den fullstendige kontroll av individene som det totalitære Polit-byrå i Kreml ønsker å utøve.

Av denne grunn argumenterer Sokolov mot de protestantiske sekter i Russland som baptistene, adventistene og andre grupper, fordi som han sier, deres oppfatninger «i virkeligheten er likeså anti-vitenskapelige og anti-sosiale som andre kristne oppfatninger». Han hevder at disse sekter har forsøkt å gi inntrykk av at de stiller seg sympatiske til bolsjevikrevolusjonen og siterer baptistiske skrifter som erklærer at det må legges særlig vekt på Kristi ringe og proletariske opprinnelse, og at den kristne kirke oppsto blant fattigfolk. Denne erklæring drar han voldsomt til felts mot og stempler den som et naivt forsøk på bedrag og på å skjule den grunnleggende sannhet at kristendommen i virkeligheten er anti-vitenskapelig og derfor reaksjonær.

Denne reaksjonære innstilling, sier Sokolov, kommer særlig klart til uttrykk, når den kristne lære om tilgivelse søkes brakt i samklang med den kommunistiske klassekamp-lære. Han håner dem som sier at de kristne læresetningene bare refererer seg til personlige fiender og ikke til klasse-fiendene og hevder at for alle sanne proletarer er klassefiendene også personlige fiender som de hater mer enn sine virkelig personlige fiender, fordi det onde klassefiendene gjør, er så ujevnførlig meget større.

Sekteristenes grunnleggende dogme, er, sier han, at Gud er kjærlighet og «dette betyr kjærlighet til alle folk, også til dem som er fiender av Sovjet-folket». Og han fortsetter med følgende: «Å preke kjærlighet til alle mennesker under forhold som er betinget av den akutte kamp mellom den gamle, kapitalistiske verden som er i full oppløsning og den nye kommunistiske verden som vokser fram, betyr i virkeligheten ikke noe annet enn å svekke sovjet-folkets årvåkenhet.» Det er det samme som forræderi, fordi det i virkeligheten er ensbetydende med hat til menneskeheten, da «sann kjærlighet til menneskeheten innbefatter oppriktig hat til det arbeidende folks fiender.»

Konklusjonen på all denne retorikk er at alle former for kristendom uten hensyn til hvor servilt krypende de forholder seg til en kommunistisk regjering, må utryddes da de er uforenlige med den dogmatiske og intolerante materialisme som marxismen og leninismen bygger på. Sannheten er imidlertid at mennesket er et åndsvesen og at dets materialisme av den grunn blir noe annet enn det som påstås, nemlig en åndelig tro, i virkeligheten en religion som krever lydighet og tjenestevillighet også overfor det som ikke er materielt.

Kommunisten påstår at han tjener sin neste. Men i henhold til sin doktrine må han samtidig innrømme at mennesket ikke har noen særlig verdi og ikke rett til å stille krav til andre. Dette er i virkeligheten materialistenes håpløse dilemma; de argumenter de fører i marken for å rettferdiggjøre sin umenneskelighet mot særlige klasser, rettferdiggjør også umenneskelighet over alt ellers.

Hvilket argument brukes for å rettferdiggjøre sovjet-politiets nattlige husundersøkelser og deportasjoner og splittelser av familier? *Alltid det samme: det er ren og skjær sentimentalitet å bry seg om den ulykke som rammer den generasjon som tilfeldigvis lever ved slutten av en historisk epoke. Denne generasjon er helt overflødig og unyttig og så ubrukelig ved reisingen av det nye samfunn at den bør forbrukes hurtigst mulig som arbeidskraft ved offentlige anlegg.* Men om en baltisk leilending er resultatet av dynamisk historie, et moment i menneskehetens liv, er da ikke også Molotov det samme? Det eneste svar er det som Marx ga da han påsto at produksjonsforholdene vil nå et endelig stadium og dermed samfunnet og at utviklingens siste resultat vil bli det kommunistiske samfunn. Dette argument ble lansert da det ikke fantes noe sosialistisk eller kommunistisk samfunn, da alt ennå var forestilling og fantasi.

Men i dag etter 30 års kommunistisk styre i Sovjetunionen er det helt klart at den menneskelige histories fundamentale natur er nøyaktig det den alltid har vært, at det ikke finnes stabilitet i menneskenes verden. Derfor kan ingen si at andre er uten verdi uten samtidig å måtte si det samme om seg selv.

Det er ironisk at Sovjets teoretikere som innbiller seg at de er ledere av en slags ny vitenskapelig mennesketype, i virkeligheten er opptatt med å forsøke å bringe menneskeheten tilbake til det stadium den befant seg på under antikkens hedenskap. Før Kristus led den antikke verden i Middelhavsområdet nøyaktig under den samme idé at mennesket bare er en del av naturen og ikke noe mere, og at naturens orden av den grunn er avgjørende for det menneskelige samfunns liv og død. Den kristne åpenbaring frigjorde mennesket fra denne innestengte og begrensede tilværelse og forkynte det stikk motsatte, nemlig at mennesket bare delvis er underlagt naturens og den materielle verdens lover. De som gjorde dem til menneskelige vesener — noe helt uten sidestykke i naturen og noe helt utenfor den naturlige ordens stabilitet — var ikke underlagt tid og forandringer og forfall.

Intet viser mere klart at Marx var oppdradd i den kristne, vestlige verden enn at denne grunnleggende kristne forestilling forble levende hos ham. Det kom til uttrykk da han forsøkte å sette likhetstegn mellom den arbeidende klasses triumf og den ytterste dom — det endelige sluttresultat og fullendelsen av en lang historisk prosess.

Endelighet er det essensielle i det kristne syn på verden. Den kristne er en pilegrim, individuelt og likevel kollektivt, for hele den historiske prosess fører mot noe. Den kristne vokser opp med disse forestillinger, og hverken Marx, Engels eller Lenin kunne frigjøre seg fra dem. Bare fordi denne endelighetens idé var så vel kjent fra den kristne lære, ble det overhode gjort forsøk på å innpode den i den marxistiske analyse av historien som en følge av produksjonsforholdene, fordi disse forhold aldri kan være statiske, ikke mer statiske enn andre forhold mellom mennesker kan være det; mennesket og det samfunn det bygger opp, er ikke en statisk men en dynamisk virkelighet i stadig frem- eller tilbakegang.

Aldri siden Kristi tid har det eksistert en mer reaksjonær, bakstreversk bevegelse enn den som har sitt utspring i Marx' materialistiske historieoppfat-

Edith Stein - en tysk martyr

Av Sven Stolpe

I sina «Logische Untersuchungen» vände sig Husserl från den kritiska idealismen i kantiansk eller nykantiansk anda. Man talade om hans «nya skolastikk»: kunskapen blev ånyo ett mottagande, präglad av de uppfattade tingen, inte — som i kriticismen — ett bestämmande, som självt ålägger tingen sina lagar. Alla Husserls lärjungar var fenomenologer och realister. Med mycken undran såg de också mästaren i sitt följande stora verk, «Ideen zu einer reinen Phänomenologie und phänomenologischen Philosophie», åter närma sig den «transcendentala idealismen».

En av de mest bemärkta bland Husserls lärjungar var den unga judinnan Edith Stein, som också under lång tid arbetade som hans assistent och tolkade hans nästan odechifferbara anteckningar. Husserl var jude men hade tidigt blivit protestant. Edith Steins andre mästare blev Max Scheler, vars «Der Formalismus in der Ethik und die materielle Wertethik» djupt grep henne. Scheler var en fascinerande personlighet. Han hade just konverterat och blivit katolik; detta var Edith Steins första kontakt med katolicismen. Hon trodde ännu icke, men hon kom som forskare att stå in för en helt ny sfär av fenomen, som hon därefter icke kunde komma förbi. När Scheler i Göttingen började hålla kvällsföreläsningar i religiösa frågor, särskilt om «det heliga», gavs impulsen till en kristen renässans bland fenomenologerna, Husserls och Reinachs lärjungar. Edith Stein följde med spänd intellektuell nyfikenhet detta skeende.

Under kriget arbetade hon i Röda korset. Hon disputerade 1917 på en avhandling om inkännandet. Starkt intryck gjorde filosofen Reinachs änka på henne genom sitt sätt att bära förlusten av den älskade maken. Edith Stein har sagt: «Detta var mitt första möte med korset och den gudomliga kraft, som det förmår skänka sina bärare. Jag såg för första gången kyrkan, född ur Kristi försonande lidande, i dess seger över dödens udd påtagligen framför mig. Det var i detta ögonblick min otro bröt samman, judendomen förbleknade och Kristus framstrålade: Kristus i korsets hemlighet». Fru Reinach var protestant. Edith Stein blev emellertid katolik. Hon höll inledande kurser för Husserls lärjungar, hon publicerade bl. a. «Beiträge zur philosophischen Begründung der Philosophie und der Geisteswissenschaft» och «Pflan-

ning og filosofi med dens forsøk på igjen å stenge mennesket inne i naturen; og de opprørende grusomheter som følger dette forsøk svarer på en fryktelig måte til sin hensikt, for denne tro er i bokstaveligste forstand *umenneskelig*, da den degraderer mennesket til råmaterie for Kreml's sosiale ingeniører.

zenseele — Tierseele — Menschenseele». I den sista förmimmer man hennes gryende religiösa insikt: en helt ny värld öppnar sig för hennes tanke. Den avgörande stöten fick denna unga filosof genom att — av en «slump» — läsa Teresa av Avilas självbiografi: «Jag började läsa och blev genast fångad och slutade inte, förrän jag hunnit till slutet. När jag lade igen boken, sade jag mig själv: Detta är sanningen.» Hon sökte upp en präst och bad att få bli upptagen i Kyrkan (1922).

Edith Stein fick till att börja med arbeta som språklärarinna i en av dominikansystrar ledd skola i Speyer men avstod ändå inte från sin vetenskap. Hon sysslade med Thomas av Aquino och skrev i Husserls årsbok en märklig avhandling «Husserls Phänomenologie und die Philosophie des hl. Tomas von Aquino» (1929), vilken markerar hennes övergång. I den katolska världen blev denna konvertit givetvis uppmärksammasad — bl. a. fick man henne att föreläsa om kvinnans egenvärde. Hon greps av den liturgiska rörelsen, blev bekant med P. Erich Przywara och lärde sig älska Beuron. Erzabt Raphael Walzer trodde sig i henne se «en av vår tids största kvinnor»; hon betraktade sig som hans andliga dotter. Det kontemplativa livet växte sig allt starkare inom henne, hon kunde timvis bedja inför smärtornas moder. Hon fortsatte sin vetenskap och utförde bl. a. en ytterst viktig översättning med kommentar av Thomas' «Questiones disputatae de veritate» («Untersuchungen über die Wahrheit»), 1931—32, ett av de viktigaste thomistiska verken i Tyskland. 1932 blev hon docent i Münster och bodde i Collegium Marianum, där hon emellertid höll sin sista föreläsning 1933. Hon blev nu i stället karmelit-syster Teresia Benedicta. Den längtan till det objektiva, som Husserl själv svek, men som fanns levande hos alla hans lärjungar, drev Edith Stein icke bara till Thomas' realism utan också till klosterkallelsen. Hon ville endast ett — verklighet.

Ännu i klostret fortsatte hon sina filosofiska studier, bl. a. fullbordade hon en stor studie «Potenz und Akt», vilken växte till ett verk på 1368 sidor och kallades «Endliches und Ewiges Sein, ein Durchblick durch die philosophia perennis», och skrev en liten biografi över Teresa av Avila.

Nazismen vann herravälde i Tyskland, judarna följdes. Syster Benedicta skrev: «Det är korsets skugga som faller på mitt folk. A, om det bara kunde komma till insikt! Detta är uppfyllandet av den förbannelse, som mitt folk ådragit sig. Kain måste förföljas, men ve den som rör Kain! Ve, om Guds hämnd för vad som nu sker med judarna en gång kommer över denna

Autoritet og hellighet

Av dominikanerpater A. Raulin

Vår Herre og Frelser Jesus Kristus forener i sin personlighet den mest fullkomne hellighet med den mest absolutte autoritet. I ham kan disse to egenskaper ikke skilles ad. Han er den som på samme tid og med like stor rett kan si: «Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden» og «Denne verdens fyrste har ingenting i meg».

Kirken er blitt stiftet for her nede å fortsette Kristi verk, etter at Han var kommet hjem til sin Fader. Kirken har del i sin stifters *hellighet* og autoritet. Som Kristi brud eier den nødvendigvis disse to prerogativer. Ingen av dem kan tas fra den. Men Kirken består av menesker og disse to kjenne-tegn av Kristi sanne Kirke, kan fordeles på menneskene på en ganske ulik måte. Det vil si: det er ikke alltid de helligste som innehar myndigheten i Kirken.

Selvfølkelig skulle alle de som kalles hyrder være

stad och detta land!» Frukta att genom sin närvaro kompromettera klostret drev henne att begära förflyttning — hon kom först till karmeliterna i Echt i Holland, en kommunitet på tretton «Chorfrauen» och fyra lek-systrar. Syster Benedicta fullbordade nu sitt sista och kanske viktigaste verk, «Die Kreuzeswissenschaft», en kommentar till Johannes av Korset.

Nu började emellertid klosterföljelserna i stor stil. Syster Benedicta måste åter förbereda sin flykt: hon ville till Schweiz. Men nazisterna häktade redan alla judiska nunnor; syster Benedicta släpades en dag bort från Echt och sina systrar. Nu började hennes Golgata-vandring. Redan 1939 hade hon i ett brev till priorinnan erbjudit sitt liv som soningsoffer för freden — «på det att Antikrists välde om möjligt bryter samman utan ett nytt världskrig och en ny ordning kan upprättas». Det heter där: «Jag vet, att jag är ett ingenting, men Jesus vill det.» Från medfångar har vi flera berättelser om hennes storhet, hennes lugn och kärlek under transporten. Hon lyckades också smuggla ut några små brev. I ett av dem heter det: «Jag är nöjd med allt. En scientia crucis kan man nå fram till, endast om man själv i grund upplever korset. Detta har jag alltid vetat; därför har jag av hjärtat sagt: Ave crux spes unica.»

I Osservatore Romano kunde man 1947 läsa om hennes öde:

«Vid sin ankomst till Tyskland mottogs hon med prygel-slag, kastades i fängelse och dödades sedan, antingen i en gaskammare eller, som somliga menar, genom att kastas ned i en saltgruva.»

Detta torde vara en aning oriktigt: den stora kristna tänkaren Edith Stein, karmeliten syster Benedicta, mötte tillsammans med massor av andra oskyldiga judar döden i en gaskammare i Auschwitz. *Sven Stolpe.*

gode hyrder. De skulle alle være mønstre på alle de kristne dyder. Det er Kristi uttrykte vilje, og Kirken minner stadig sine biskoper og sine prester om den hellighet deres kall krever av dem. Det er alltid til folkets forargelse når Kirkens ledere lever et høyst uverdige liv.

Vi vet at en ekte hellighet meget godt kan finnes blant lekfolket, likeså godt som hos geistligheten. På denne måten er allerede myndigheten og helligheten uavhengige av hverandre. Men det gjelder også i motsatt retning: autoriteten kan være lovlig og bestå selv der sedene er lang fra uklanderlige.

Helligheten likner geniet. Den er ingen institusjon. Den er i ethvert tilfelle en ny skapning. Dens fremkomst har ingen annen årsak enn det hemmelighetsfulle spill av Guds ufortjente nåde og menneskets frie vilje. Den er som vinden som blåser dit den vil, — du hører susen, men du vet ikke hvor den kommer fra, eller hvor den farer hen. Helligheten ville opphøre å være seg selv hvis vi kunne forutse den og underkaste den våre lover. Hva er det som gjør at begivenhetene i Lourdes er så gripende? Hva er det som der tydelig viser Guds finger? Om ikke nettopp det at Jomfru Maria overser alle de anerkjente myndigheter og velger en enfoldig bondepике! Dette er et Guds tegn. Som apostelen Paulus uttrykte det: «Det som er ringe i verden, og ringeaktet og det som regnes for ingenting, har Gud utkåret for å gjøre til ingenting det som er noe.» Kunne vi tenke oss en Kirke hvor Paven ville være den beste kristne, hans statssekretær den nestbeste, og så kardinalene og så biskopene, kannikene, prestene, og til slutt lekfolket? Nei, helligheten kjenner ikke slike offentlige fortegninger. Den dukker opp der hvor ingen ville ha ventet den, den finnes overalt, men er bundet intetsteds. Overalt kan den oppnås, i alle samfunnslag, i alle land, hos begge kjønn, uansett temperament, rase, alder eller naturlige anlegg. Ingen finner den i sin arv, alle må oppnå den ved trofast å la Guds nåde virke i seg.

Forsøk ikke å binde helligheten til visse formler, å gjøre den til en fast institusjon; da ville du kvele den. Den må ha fritt spill. Det hører med til dens natur.

Men på den andre siden bør Kirkens myndighet være organisert. Den bør være en institusjon. I et samfunn bør det være klart for alle hvem det er som leder, hvem en skal adlyde. Hvis ikke blir det kaos. Derfor utøver Jesus Kristus ikke sin myndighet herved gjennom helgenene. Disse sitter med en moralsk autoritet, ikke med den sosiale. Deres innflytelse gjør seg gjeldende gjennom deres eksempel, ikke gjennom deres påbud og forbud.

Det finnes altså likesom to hierarkier. Det ene hvor menneskene ordner seg etter sin sjels renhet. Det er et usynlig og hemmelighetsfullt hierarki. Det andre er det synlige hierarki i Kirken.

Det er sakramentenes forvaltning som meget tidlig fikk Kirken til å bli klar over at disse to hierarkier ikke fullstendig dekker hverandre. Er den

prestevielse som en moralsk uverdigg biskop med-
deler, gyldig eller ikke? Kan en prest som lever i
dødssynd meddele en gyldig dåp? Fremfører han
virkelig Messeofferet? Forvandler han virkelig brø-
døet til Kristi legeme og vinen til hans blod? Kort
sagt: Mister biskopene og prestene sin sakramentale
makt på samme tid som de mister sin sjels renhet? —
Det er klart at en ikke kan gjøre sakramentenes
gyldighet avhengig av en så usynlig og ukontroller-
bar realitet som sjelens renhet hos forvalteren, uten
å så tvil og fortvilelse i de kristne sjeler. Hvordan
skal jeg vite at min sokneprest ikke har noen skjult
last? Og hvis han er en synder uten at jeg vet det,
vil mine barn være udøpt fordi han som døpte dem,
var uverdigg? Må jeg alltid være i tvil om Kristi nær-
vær i den hostie han utstiller i monstransen eller
legger på min tunge? Og er han selv prest? Den
biskop som har viet ham kunne nok ha hatt en døds-
synd på samvittigheten. Og slik i det uendelige.
Selve sakramentene forutsetter at Kirkens offentlige
tjenere har en myndighet som er uavhengig av deres
hellighet. Det samme gjelder læreembetet. Hvis det
er helligheten som gir rett til å avgjøre det som er
sant, da er jeg fullstendig rådvill. Svært gode men-
nesker kan ha stikk motsatte oppfatninger. Troens
enhet savner da ethvert grunnlag. Og den kristne
kirke smuldrer hen i en masse av sekter, stiftet av
mennesker som deres tilhengere anser som særlig
hellige.

Gud har fulgt helt andre veier. Han valgte tolv
apostler og ga dem myndighet og makt til å over-
føre denne myndighet gjennom synlige handlinger til
sine etterfølgere. Og Han valgte en formann blant
de tolv hvis etterfølgere ned igjennom tidene ville
være enhetens synlige midtpunkt. For en visdom!

Pavene har ikke alltid vært hellige, blir det ofte
sagt. Noen av dem har til og med vært grove syn-
dere. Dette er sant. For det de har vært, kommer
de til å avlegge regnskap på dommedagen. Og vi kan
av hele vårt hjerte be for deres evige frelse. Men
det som gjorde dem til paver og Kirkens overhyrder,
var ikke deres hellighet, men deres lovlige valg og
innsettelse. Når vi sier at paven er Kristi stedfortre-
der, mener vi ikke at enhver pave er en avglans av
Kristi moralske fullkommenhet. Desto bedre hvis
paven er en hellig mann, og når alt kommer til alt
er det bare noen paver som har vært dårlige av en
lang liste på 260 navn, men det er selvfølgelig disse
som historien husker best. Moralsk sett er det hel-
genene som hernede, såvidt et menneske kan være
det, er Kristi stedfortredere, det er dem som fort-
setter og gjenspeiler Kristi liv i bønn, kjærlighet,
renhet og velgjørenhet. Men paven er Kristi stedfor-
treder fordi han har fått del i hans myndighet som
lærer og overhyrde for hele Kirken.

Kirken har fått i arv både Kristi hellighet og
Hans myndighet. Men, slik som det er krevet av selve
tingenes natur, har autoriteten sitt sete i et synlig,
uomtvistelig hierarki, mens helligheten gjemmer seg
i den anonyme mengde av de troende og levende
kristne.

De dårlige paver har aldri sagt: «Gjør som jeg
gjør.» De har ikke helgenkåret sine like, men ekte
helgener. Og på den andre side har helgenene ikke
tilranet seg rett til å regjere Kirken. De har tvert
imot ansett sin troskap overfor paven som den sik-
reste garanti på at de ikke for vill. En Bernhard

av Clairvaux, en Frans av Assisi, en Katarina av
Siena har vært virkelige reformatorer fordi de har
forstått det som Gud ventet av sine helgener: ikke å
kritisere og styre, men å ofre og gi det gode eksempel.
Og det er helgenene vi må spørre om den riktige
kristne holdning overfor Peters etterfølger.

Først, vil de svare, bør vi respektere ham. Han er
Jesu Kristi stedfortreder. Han har del i Guds sønns
myndighet over Kirken. For en verdighet! Kristus,
den gode hyrde, utpeker blant menneskene sin lov-
lige representant og meddeler ham den høyeste myn-
dighet som kan gis til et menneske. Det ville selv-
følgelig være galskap av paven å være stolt av sin
verdighet. Det er en helt ufortjent gave. Men det
ville være likeså meningsløst av oss å forsømme vår
plikt overfor den som Gud selv utpeker som våre
sjelers hyrde.

Vi skal ikke bare respektere ham, men også adlyde
ham, og høre på ham. Høre på ham fordi han sitter
inne med det høyeste læreembete, i visse tilfeller
et ufeilbart læreembete, og adlyde ham fordi han er
lederen for hele den stridende kirke. Lydighet er
forresten på ingen måte ensbetydende med passivitet.
Paven i Rom kan ikke vite alt. Han er den som mest
ønsker vår foretaksomhet. Det ville være i høyeste
grad uheldig å sitte og vente på pavens direktiver.
La oss ta mot dem når de kommer og selv sørge for å
føre dem videre.

Vi bør til slutt be for paven. Hans ansvar er knu-
gende. Hans bestemmelser har uberegnelige følger.
Visstnok kan Paven aldri handle så galt at Kirken
skulle gå til grunne eller gi avkall på en vesentlig del
av Jesu Kristi arv. Men det er nok av bestemmelser
som kan ha skjebnesvangre følger, som historien
viser det. Slik er det. Paven sitter altså med et
fryktelig ansvar. Derfor er det en meget alvorlig
plikt for oss å be for ham.

La oss be for vår pave Pius XII! Han stoler på oss,
på våre bønner, især nå. Han har i 50 år vært en
verdigg prest. Han har viet hele sitt liv til Kirken og
sparer ingenting for å være et trofast bilde av den
gode hyrde. Hans oppgave er langt fra å være lett.
Men hvor sterk vil han ikke bli hvis han blir støttet
av hver eneste én av dem han kaller sine barn. La
oss gjøre til vår den liturgiske bønn for paven: «Gi
ham, Herre, vi ber deg, med ord og gjerning å gagne
dem du har gitt til hans omsorg, så han med hele
sin hjord kan nå fram til det evige liv. Amen.»

STØTT OG UTBRE ST. OLAV

ved å tegne

Gaveabonnement!

Skrekkmyten om jesuittene

Foredrag holdt i Norsk Rikskringkasting onsdag 11. april.

Av magister Daniel Haakonsen

I forbindelse med den jesuitt-debatt som nå føres i norsk presse, kan vi alle oppleve det følgende forhold som stemmer til ettertanke. En rekke mennesker hvis hederlighet og intelligens det ikke er grunn til å dra i tvil, har trukket fram fra gamle arsenaler en rikdom av brutalt skyts som avfyres av hjertens lyst mot en bestemt gruppe medkristne som kalles jesuitter. Det skyts, de argumenter som brukes, har vært utsatt for saklig og offentlig kritikk gjentatte ganger før. Men det synes ikke å bry angriperne det ringeste. De tar seg ikke en gang møyen med å tilbakevise kritikken. De springer ganske enkelt over den og later som om deres egne påstander er historisk uangripelige og uangrepne.

I virkeligheten er en hel rekke av de alminneligste beskyldninger mot jesuittene bygd på uriktige oversettelser fra deres skrifter — slike uriktige oversettelser kan jeg påpeke endog i lærebøker i religion som brukes av norske skoler — eller de er bygd på ensidige, tendensiøse eller direkte falske framstillinger av de historiske forhold.

Som sagt: det nytter ikke å påpeke slike feil-oversettelser, mistolkninger og misforståelser. Det er ingen som tar hensyn til det en sier likevel. Vi står nemlig her overfor et utbredt kompleks som griper dypere enn fornuften, vi står overfor en skrekkmyte i slekt med den nazistiske myte om jødene og med den myte om kommunistene som nå etter hvert begynner å bre seg.

Nå vil man protestere og si at en slik myte ville være ganske uforståelig. Skrekkmyten om jødene kan man forklare. Det har vært mennesker som har hatt interesse av å mane den fram. Den spirende kommunistmyte kan man forklare ut fra verdenssituasjonen. Men hvorfor skulle det oppstå en skrekkmyte om jesuittene? Den er det da ingen som har interesse av, og det foreligger da ikke noen jesuittisk fare for verdensfreden?

Jesuittmyten har vi fått fra Nord-Tyskland på motreformasjonens tid. Tenk Dem et øyeblikk forholdene i de nordtyske statene under motreformasjonen, særlig i de periodene da disse statene kulturelt og politisk var sterkt svekket.

Det spanske 16. og det franske 17. århundre opplevde en kulturell og åndelig blomstring av veldig omfang, en blomstring som vi germaner fremdeles, den dag i dag, står totalt utenfor. Ja, det vil si, — de komiske innslag i den kulturelle blomstring, Cervantes og Molière, har vi åpnet oss for, — på gløtt. Men hvor mange nordmenn er det som aner at det spanske 16. og det franske 17. århundre mønstrer en hel serie av verdenshistoriens største diktere, tenkere, vitenskapsmenn, malere, arkitekter, offiserer, sjøfarere og religiøse fornyere? La meg bare i forbifarten nevne noen av de navn det dreier seg om: Calderon, Lope de Vega, Corneille, Racine, Pascal, Descartes, Bellarmin, Suarez, El Greco, Murillo, Zubaran, Velasques, Johannes av Korset, Theresa av Avila, Vasco da Gama. Jeg vedder på at sier jeg Ludvig XIV eller Phillip II, er de fleste med og ryster på hodet eller fryser på ryggen. Men hele den åndelige flora i deres samtid er gått oss hus forbi.

Noe av grunnen til at vi ikke har åpnet oss for spansk og fransk åndsliv fra denne tid, er at den viljesterke og

kampglade menneskehet som taler gjennom den, fra første stund har inngytt germanerne mistro eller skrekk. Det hender at det begynner å rable for den mest begavede tyske kritiker når han skal tale om det store århundre i fransk litteratur.

Nå er det det å bemerke at jesuittordenen var intimt sammenvevd med dette kulturoppsving i tiden. Michelangelo var Ignatius Loyala's nære venn, Rubens, Bernini og van Dyck var likeledes forbundet med ordenen ved vennskap. Og for å tale om spanske og franske forhold, så var Calderon, Corneille og Molière utgått fra jesuittenes skoler. Men dette er bare spredte eksempler på det store, det dominerende faktum: at jesuittordenen dels bar, dels selv var båret av en åndelig bølgeisning av veldig indre styrke. Jesuittene var kjempesterke så lenge — og bare så lenge — denne barokkens åndelige ekspansjon vedvarte. Senere er de blitt en munkeorden mellom mange andre, på like fot med andre.

Denne ekspansjon var det tyskerne var vitne til. Rundt seg så de jesuittordenen og de åndsstrømninger jesuittene ble båret av, vinne tilbake erobret terreng. Ikke uten grunn legger man stor vekt på jesuittenes arbeid når man vil forklare hvorfor de nordtyske staters forskjellige naboer: Polen, Litauen, Østerrike og Sør-Tyskland forble katolske eller ble «gjenerobret» for katolisismen. En kan ikke undres over at nordtyskerne under inntrykket av denne tredobbelte, kulturelle, religiøse og politiske trusel kom til å føle seg og sin religion forfulgt av den onde selv, legemliggjort i en viljesterk munkeorden. Og det får vi understreke atter en gang: vi nordmenn har arvet fra Tyskland ikke bare jesuittkomplekset, men et helt system av fordommer overfor de åndsstrømninger som i sin tid bar jesuittbevegelsen fram. Like fremmed som vi står overfor Ignatius Loyala, like fremmed står vi overfor Calderon, Corneille og flere andre diktere som i andre land går for å høre med blant de store i verdenslitteraturen.

Men — vil en så spørre — dette med skrekkmyten om jesuittene er vel og bra, men det må da ligge visse ting til grunn i jesuittenes egen lære og egen oppførsel?

Det er ingen tvil om at flere jesuitter fra denne tiden har gitt et lite oppbyggelig eksempel ved sitt liv og sin lære. Flere jesuitter har vært skriftefedre rundt om ved fyrstehoffene, — det er jo en stilling en helst skulle be Gud bevare seg for å ha. De har slett ikke alltid kommet fra oppgaven på en, kristelig sett, forsvarlig måte. Men for det første er de skyggesider ved ordenens virksomhet som det her dreier seg om, temmelig små i forhold til hele den veldige virksomhet ordenen ellers drev på misjonsmarken, i sjelesorg, i vitenskap og skolevesen. Og for det annet er jeg ikke sikker på om det protestantiske forhold mellom fyrstemakt og kirkemakt i denne tiden var stort mer oppbyggelig. Det er da et kjent fenomen at det agn som mange fyrster ble fisket over til reformasjonen med, var kloster- og kirkegods. Henrik VIII ble godtatt som Englands reformator enda hans beveggrunn var at han var lei av sin kone og ville ha en ny, men det kunne han ikke få som katolikk.

Det som er hovedanken mot jesuittordenen, det er likevel at den i sin moral, nøyaktigere sagt: i sin kasuistikk, skal ha forkynt en slapp og til dels direkte umoralsk lære. Her må jeg begynne med å si at en slik anke naturligvis må bygge på kunnskap om hva kasuistikk er. En kan for korthets skyld kalle det en slags moralsk hjernegymnastikk, en slags eksperimentering med ofte tenkte moralske valgsituasjoner som skal hjelpe skriftefedre til å trenge inn i flokete moralske problemer. Personlig er jeg ingen tilhenger av moralsk hjernegymnastikk. Men en slik eksperimentering kan iallfall komme til å myke ganske godt opp i problemstillingene. Det var kasuister blant de aller første som hevdet folkets rett overfor kongene og unge pikers rett til å velge seg en mann på tross av den faderlige autoritet. Nå hender det jo at skriftefedre blir stilt overfor moralske problemer knyttet til det sjette bud. Det hender også at gatepiker omvender seg, og deres spesielle problemer kan bli reist i skriftestolen. Når en ser forargede jesuitt-eter søke mot jesuittenes bøker, skrevet for skriftefedre på latin, og oversette og gasse seg kuldegysende i de seksuelle problemer som de finner behandlet der, problemer revet ut av sammenhengen, både tekstens sammenheng og sammenhengen med forholdene på den tiden bøkene ble skrevet, da tror jeg en får en ganske god bekreftelse på at det til syvende og sist er angstkomplekser som beveger krigen mot jesuittene.

Men nå er det selvfølgelig ikke alt som blir misforstått. Det hender at de og de spesielle jesuittpater på det og det spesielle tidspunkt viser en utilbørlig ettergivenhet overfor tidens laster. Med et triumfskrik blir de ført til torgs for å henges, — men vel å merke henges sammen med hele jesuittordenen, og vel å merke bare sammen med den, ikke sammen med andre katolske eller protestantiske teologer fra samme tid som ligger under for en liknende ettergivenhet overfor tidens ånd. — Jeg kan nesten forestille meg det forferdede stønn som nå utløses: protestantiske teologer! Har de noe å gjøre med denne fordervelse? Ja, tenk det har de. De jesuitter som er skyteskiven for de forskremte og forargede ånders kritikk, var påvirket av rasjonalismen i spire og blomst. Hele kasuistikken var i sin tendens tydelig dennesidig og rasjonalistisk. Men hele den kristne, katolske så vel som protestantiske verden har på et eller annet tidspunkt ligget under for rasjonalismen. Hos protestantene artet rasjonalismen seg slik at en rekke prester benektet Kristi guddom. Personlig er jeg tilbøyelig til å si at en jesuittpater som tror på og forkynder Kristi guddom, men har enkelte overdrevent frie meninger om moral, kristelig sett står vel så sterkt som en prest som gjør Kristus til et menneske og ikke mer enn det.

Det er jo imidlertid et skjønsspørsmål. På moralsens område var det vel jesuittene alene som skeiet ut? Det er nå etter som en tar det. Det 16., 17. og 18. århundres mennesker var til dels urolige hoder og mindre forfinet i sin moralske oppfatning enn vi iallfall på enkelte områder er. Luther tillot flerkoneri når det var en fyrste som bedrev det, og var senere rede til å dekke over saksforholdet med en løgn, for den gode saks skyld. Det er en historisk kjensgjerning. Milton, kanskje alle tiders største protestantiske dikter, som dessuten var en lærd teolog, skrev et svært teologisk verk på latin som heter *De Doctrina Christiana*. Han utlegger der Jesu ord om at den som forlater sin hustru og tar en ny, bedriver hor. Han utlegger det slik at mannen

skulle ikke forlatt sin gamle hustru fordi han ville ha en ny. Han skulle beholde begge to. Da hadde han ikke bedrevet hor. En slik snedighet er jeg nokså overbevist om at ingen jesuitt i samtiden har hittet på. Milton hadde ved økonomisk press fått en vakker ung pike til ekte da han selv var noe eldre og svært lite tiltrekkende. Hun løp fra ham nokså snart etter bryllupet. Milton ville ha en ny kone. Han innførte skilsmissen som kristen praksis i det puritanske England, og han bruker samfulle femten sider i *De Doctrina Christiana* for å bevise at flerkoneri er den egentlige kristne form for ekteskap.

De katolske fyrstene, for også å nevne fyrstene, Ludvig XIV og Ludvig XVI, levde ikke så nøye etter skriftens bud, og det gjorde sannelig ikke de protestantiske heller alltid, Henrik VIII, dronning Elisabeth.....

De ikke-kristne tenkere er ikke stort finere alltid de heller. Tenk på de to mest kjente — i det 18. århundre. Voltaire angriper katolisismen med nebb og klør og praktiserer den samtidig selv på sitt gods for at tjenerne hans ikke skal falle fra troen og bli upålitelige. Det er hva man kaller hykleri. Rousseau skriver en svær lærebok i barneoppdragelse og setter alle sine egne barn bort på en anstalt.

Nei, oppriktig talt, nå er det på tide vi legger hykleriet bort og konstaterer: For det første at vi ikke har særlig solid grunnlag til å dømme tidligere tiders moral på, hvis vi ikke ser de positive sider sammen med de negative. For det annet at vi også da bør være ytterst forsiktig i vår moralske dom. Kanskje har vi selv med, vi og vår egen tid, forskjellige skavanker som i tidens fylde kan trenge en overbærende dom. Og så er det på tide at vi legger bort den tendensiøse, villedende og ensidige sitatsprøyten fra jesuittenes skrifter. Vi kan like godt se i øynene at hele den kristne verden var sterkt infisert av tidsånd og rasjonalisme og at det i anstendighetens og rettferdighetens navn ikke går an å trekke enkelte jesuittiske skrifter fram og henge hele jesuittordenen for dem og henge den alene. Og sist men ikke minst, bør vi være omhyggelig med den bruk vi gjør av sitater og den kritikk vi anvender overfor våre kilder. Det er jo så sin sak når kristne mennesker beskylder en gruppe medkristne for å være uærlige og så ikke selv gjør seg den umak som må til for at deres egen tale skal bli preget av ærlighet.

Jeg skulle kanskje til sist si noen ord om den paragraf i den norske grunnlov som forbyr jesuitter adgang til riket. Jeg vil si at selv om det meste av det som fortelles om jesuittene hadde vært bygd på kjensgjerninger, hadde det ikke vært noe grunnlag for å opprettholde denne antikvariske paragraf. Grunnen til at enkelte vil beskytte den, kan en ikke søke i et resonnement ut fra demokratiske prinsipper, men i et jesuitt-kompleks. Det ser ut til at enkelte er redd for at skrekkmyten som de har bygd så meget på, vil rømme landet med den første virkelige jesuitt som kommer. Slik er det gått i andre land som forlengst har tatt følgene av sitt demokrati også på dette punkt. I Frankrike hvor jesuittene i den tiden da de skal ha skeiet så grusomt ut, var tallrike og sterke, og hvor deres moral og deres verk har vært grundig vitenskapelig studert i forbindelse med Pascals angrep på dem, studert også av protestanter og ateister, i Frankrike har jeg selv sittet omgitt av unge forskere, kalvinister, kommunister, ikke-troende humanister og endelig også katolikker av ulike slag, med Pascals angrep på jesuittene på boret som studieobjekt, og jeg har ikke

Jesuitterdebatten IV.

Debatten i «Vårt Land» mellom sokneprest Ivar Welle og St. Olavs redaktør utvidet seg til en triangeldebatt i og med pater Lutz's inntreden. Det var da pastor Welle forsøkte å spille Pascal opp mot Jesuittene. Siden er nye navn kommet til, men en kan vel si at folk flest nå er uinteressert i et videre ordskifte.

Åpent brev til dr. theol. Ivar Hansteen Knudsen

Av ingeniør K. B. Hamre.

Det gjelder de to stygge bomskudd De har skutt mot sokneprest Ivar Welle i «Vårt Land». Som sådanne blir de helt negative. De er kanskje selv unnskyldt ettersom De skriver på befaling, «etter oppdrag fra den sårede part». I Rom eller Madrid ville det være utenkelig for en lutheraner å få plass i et dagblad til et lignende angrep på en velkjent katolsk geistlig, selv om ikke det antrekk, angrepet kunne komme i, satte et så lite tiltalende stempel på sin mann som det, det her dreier seg om. Men i Norge kan en katolikk få gjøre bruk av den evangelisk-demokratiske frihet. Ivar Welle kan ta det med stor ro. Hans høye anseelse i den norske kirke både som geistlig og kirkehistoriker rokkes ikke om han blir hånet fra katolsk (jesuitisk) hold, selv om det skjer «etter oppdrag» — tvert om. Det er ikke til å unngå, at Deres kjepphøye og dårlig funderte angrep på Welle etterlater hos leseren en liten forsmak på hva følgene en gang kan bli, hvis jesuitbestemmelsen i grunnlovens § 2 oppheves.

Den 16. mars skriver De, at «Decretum Gratiani aldri har hatt offentlig autoritet, at Kirken aldri har erklært samlingen for autentisk og heller aldri har tilskrevet de enkelte eller canones lovs kraft». Meyers Konversasjonsleksikon sier det motsatte. Her leser man, at rettslærde i Bologna, som var datidens fornemste læresete ved siden av Paris, besørget den første samling av Corpus juris canonici. Det var gjort da Gratian i 1145 tok fatt på å avfatte sitt «dekret», hvori «er forenet til et hele alle tidligere samlinger som omhandler den pavelige myn-

merket noe til de bloddryppende redselshistorier som her verserer fritt, her hvor jesuittene aldri har virket, her hvor den vitenskapelige forskning om jesuittene er forsvinnende liten og hvor en av de eneste som har forsket omkring dem, avdøde professor Oluf Kolsrud, ble rørende glad i den jesuitt han skrev om. I Frankrike er de ikke redd for at jesuittene skal forderve deres demokratiske dyd, de har tvert imot utdelt høye ordener og utmerkelse til flere av de mest kjente jesuittpatere de har, for deres innsats i motstandsbevegelsen under siste krig.

Men det vil jeg jo si at ønsker en å ha skrekkbildet, spøkelses-jesuittene værende i landet som en kjær venn som nå har fått hjemstavnrett og som en nødig vil si farvel til, da er det klokt å opprettholde § 2. Da har en politivakt omkring sengen, så en kan bevare sine mareritt, sine onde drømmer, i fred.

Etter magisteren fulgte representanten for det motsatte syn, pastor dr. philos. O. Valen-Sendstad. Han bekreftet ettertrykkeleg mag. Haakonsens siste ord. Innlegget sto å lese i de kristelige dagblader «Vårt Land» (Oslo) og «Dagen» (Bergen) 12. april.

dighet, presteskapets rettigheter, kirketukten, de hellige nådehandlinger, det ekte som det falske». Til dette slutter seg «Liber extra», som er en samling «pavelige dekretaler og konsilibeslutninger i 5 bøker», Raimund av Pennaforte etter «befaling» av Gregor IX utarbeidet i 1234. Så kommer «Liber sextus», også i 5 bøker, som Bonifacius VIII i 1298 lot utarbeide. Den inneholder de etter Gregors tid utstedte dekretaler til likemed beslutningene fra Lyon-konsilene 1245 og 1275. Endelig kommer en samling synodebeslutninger utgitt av Clemens V i 1313. «Disse bestanddeler av Corpus juris canonici heter «Corpus juris canonici *clausum*», heter det i Meyers. (Uthevelsen er min). Senere paver har også tilføyet dekretalsamlinger, de såkalte «Extravaganter», «men som hos oss (dvs. Tyskland ikke er blitt antatt». Pave Gregor XIII publiserte i 1582 en utgave av de samlede canones med bemerkninger, den såkalte «romerske». Forøvrig finnes betydelig vitenskapelig litteratur om C.j.c.

Om Gratianus selv heter det i Meyers: «Gratianus, grunnlegger av den canoniske rett, født i Chiusi i Toscana, benediktinermunk i Bologna, hvor han døde i klostret San Felice, fullendte omkring 1150 den etter ham kalte samling av kirkerettslige forskrifter («Decretum Gratiani») som fikk lovmessig anseelse». I Bologna var Gratian selv lærer.

Etter pave Gregors «Liber extra» var utkommet oppsto der strid mellom dem der brukte Gratians Decretum og de som ønsket å bruke Liber extra. Denne strid endte med at Gregors samling kom i bruk ved forelesningene. Det er den danske kirkehistoriker, professor Fr. Hammerich, som opplyser om det i sin kirkehistorie. Er det kanskje denne strid, som får dem til å gi Gratians decretum betegnelsen «opus privatum»?

I den av Angariusforeningen i København utgitte fortegnelse over alle paver og deres virksomhet, sies det at Benedikt XV i 1917 offentliggjorde en ny kirkelig lovbok men intet om noen opphevelse av allerede eksisterende lovbøker. Og noen år senere kan man i Aschehous Konversasjonsleksikon lese følgende: «Gratianus, en benediktinermunk i Bologna i 12. århundrede, hvis bearbeidelse av kirkeretten under navn av «Decretum Gratiani» vant anseelse som gjeldende lov».

Nu reiser seg det spørsmål: Hvordan kan De betegne Gratians samling som et «opus privatum» all den stund de er en samling av de dekretaler pavene inntil hans tid hadde utstedt? Er det ikke et slag «i ansiktet på den katolske kirke», når De gir dette verk en sådan betegnelse? Sikkert er det i følge Meyers, at Decretum Gratiani er medtatt i Gregor XIII's romerske rettsbok.

For å kunne avlive hva ovenfor er anført om Gratian må De berøve Meyers og Aschehous leksia deres autoritet og erklære dem som upålitelige. Deres egen erklæring teller her ingen ting. De må få utgiverne av disse verker til å erklære, at det er feilaktig det de har opplyst om ovenstående emne, og det er stikk motsatt av hva som der står anført. Hva følgene vil bli av en sådan erklæring for de respektive leksikas anseelse er en annen sak.

Til slutt et velment råd: Vær ikke så selvsikker, vær mere forsiktig med bruken av Deres penn eller skrivemaskine. Litt mere livsvisdom vil forlene Dem med evne til å føre en journalistikk De senere ikke behøver å angre på. Det syns for den øvrige verden, at Romerkirken i

all sin velde slett ikke trenger de mange kraftsatser og ennå mindre malplaserete «gåsøyner». Disse siste kan lett bli til ubehagelige bumeranger. Vi må også huske at vi skal gjøre regnskap for hvert ord som går ut av vår munn — ja ennå mere — forlater våre skrivemaskiner.

K. B. Hamre.

(Vårt Land 17. 4. 51.)

Svar på ingeniør K. B. Hamres åpne brev

I Deres åpne brev til meg i Vårt Land for 17. april mener De å kunne rive grunnen under min erklæring om at Gratians Decretum er et «opus privatum» og aldri har hatt den kirkelige øvrighets godkjenning som gjeldende lov. I min imøtegåelse av sokneprest Welles angrep på Den katolske kirkes og Jesuittenes morrallære refererte jeg hva den eneste någjeldende kanoniske lovbok, «Codex Juris Canonici» av 1917 sier om Kirkens autoritative holdning til det gratianske dekret. De godtar ikke erklæringen, men velger å holde Dem til hva et par konversasjonsleksika vet å fortelle om dette spørsmål. Det er selvsagt i sin orden å orientere seg ved hjelp av leksikalske opplysninger. Men det kan være skjebnesvangert å satse for kraftig på et slikt grunnlag når en vil kaste seg inn i en debatt om fagspørsmål.

De siterer det tyske Meyers Konversasjonsleksikon slik: «Gratianus, grunnlegger av den kanoniske rett» — jeg utelater øvrige personalia — «..... fullendte omkring 1150 den etter ham kalte samling av kirkerettslige forskrifter (Decretum Gratiani) som fikk lovmessig anseelse.»

Til dette har jeg å si: Dersom det med *lovmessig anseelse* menes *lovs kraft*, da er Deres støttetekst uheldig og misvisende. I den utgaven av Meyers leksikon som finnes på Deichmanske Bibliotek, har det ikke lyktes meg å finne denne teksten hverken i personalnotisen om Gratian (Bd. 8, Leipzig 1904) eller i artikkelen om «Corpus Juris Canonici» som De ellers bygger på. Er den lansert i utgaven av 1924, så er det på tross av det som den kirkelige Codex av 1917 ettertrykkelig presiserer.

Det er imidlertid sekundært i et spørsmål som dette hva et alminnelig konversasjonsleksikon kan ha anført — også Aschehous med sine få linjer om Gratian «hvis bearbeidelse av kirkeretten under navn av 'Decretum Gratiani' vant anseelse som gjeldende lov». At den berømte Gratian hos Meyer står som kamaldulensermunk, mens hos Aschehoug som benediktiner, skal da heller ikke utløse represalier fra katolsk hold overfor den i dette tilfelle mindre presise Aschehoug.

Det som i hovedspørsmålet av vårt ordskitte i første rekke teller, er hva den høyeste lovgiver på det kirkerettslige område, i Den katolske kirke uttrykt ved Pavens person, til enhver tid har foreskrevet som gjeldende lov.

En ting er å *utgi* en samling av kirkelige eller sivile forskrifter, kasuistiske behandlinger og pavelige dekretalier slik som Gratians Decretum. En annen sak er det å *tillegge samlingen lovs kraft*, begrenset eller universalt. Pavens navn har naturlig nok vært knyttet til gjentagne forbedrede utgaver av Decretum. Men ingen av dem har promulgert det som kirkerettslig bindende. Hvordan kunne de vel også det? Enhver som skan ta seg fram i jussen og latinen vil hurtig se at dette ikke er ment som et avsluttet lovverk, enn si med tanke på lovs gyldighet. Ikke for intet ga Gratian selv sin samling titelen «Concordia discordantium canonum» — en sammenstilling av motstridende canones. Nei, det er som *kildesamling* Decretum har sin høye og berettigede plass i kirkeretten, til tross

for de mange uakseptable formuleringer, dunkle og anonyme gjengivelser av canones av betenkeligste opphav, uheldige forsøk på å tilpasse eller forene alle oppdrivelige forskrifter fra de to rettsområder, det sivile og det kirkelige. En har derfor, for å kunne gjøre bruk av det, fra kirkelig side gjort det ytterste for å finne fram til urtekstene, gode eller dårlige, og skille ut det som er Gratians egen formulering eller fortolkning.

Forsynt med forklaringer (glosser) er Gratians Decretum tatt med i samlingen «Corpus Juris Canonici» som kom ut i 1582 under pave Gregor XIII. De enkelte canones i Decretum og i de av Dem nevnte pavelige «Extravaganter» har den gyldighet som i og for seg tilkommer dem. Men lovs kraft kommer ikke på tale da både Decretum og «Extravagantes» som samlinger ikke hadde det, og heller ikke i Corpus J. C. fikk de annen opptagelse enn som deler med kildehistorisk verdi.

I overensstemmelse med dette er det at jeg med slik ettertrykkelighet tillot meg å tilbakevise hr. sokneprest Welle i hans utilbørlige påstander om hva som er gjeldende lov i Den katolske kirke. Uten å tenke lenger tilbake enn til Marta Steinsvik ga han offentligheten inntrykk av at sitatet om «den fromme morder» var hentet fra autentisk katolsk lovgivning av i dag. Da kildehenvisningen kom, via Marta Steinsvik til Gratians Decretum, viste det seg å være et typisk tilfelle av kasuistisk anvendelse av en canon hvis ordlyd ikke innestår for fortolkningen.

Jeg har en Gregor XIII-utgave av Corpus J. C. med Gratians Decretum for hånden. Den er en gjenopptrykning av den romerske av 1582, men forøket med Paolo Lancelottis tillegg og utkommet i Paris i 1611. Det er intet i veien for at De her ved selvsyn, om De ønsker det, kan fastslå hva som er blitt *ius universale* og hva som er forblitt *opus privatum*. Den formelle forskjellen har vidtgående konsekvenser. Jussen har sin egen terminologi — at Gratians Decretum er et privat-verk, er ikke mine ord, men de kirkerettslærdes. Men det skulle ikke være vanskeligere å forstå at selve sammenhengen mellom en tekst og dens autoritet er noe vesentlig. Er det ikke innlysende at det alene står til den rettmessige lovgiver å avgjøre hva som skal ha lovs kraft?

Derfor henviser jeg som tidligere til «Codex J.C.» av 1917, den eneste gjeldende kanoniske lovbok, promulgert av pave Benedikt XV. Her heter det i innføringen: «Gratians Decretum er aldri tilkommet offentlig autoritet, for selv om Den apostoliske stol har besørget bedre og nye utgaver, så har den aldri erklært det for autentisk og heller ikke tilskrevet de samlede og enkelte canones som det inneholder, lovs kraft. At Den apostoliske stol langt fra gjorde det, vil alle uten vanskelighet se når de oppmerksomt overveier de samme canones. Derfor står det fast at de canones som er innført i Gratians Decretum, aldri har hatt noen annen autoritet enn den som tilkommer dem qua kilder.»

Ikke desto mindre værers De håp når en dansk fortegnelse over paverekken nevner at Benedikt XV utstedte en nykodifisert lovbok i 1917, men intet sier om opphevelse av allerede eksisterende lovbøker. Det skulle i og for seg være klart at en ikke kan oppheve en lov som aldri har eksistert! Men vil De være aldeles sikker i denne side av saken, så henvises til Codex J.C., can. 6, særlig §§ 2, 3, 4. Det vil føre for langt å utdype dem her.

Nevnte danske fortegnelse, «Paverækken fra Petrus til Pius XI», er et hefte på 38 trykte sider som skal dekke 257 pavers liv og virke. Pave Benedikt XV er viet 90 ord og

tall til sammen. Så knappe kvoter rutter De med, hr. ingeniør? En tillater seg å smile.

Jeg er lei for at et par leksikalske småartikler har forledet Dem ut på dunkle veier. Det vil neppe fra katolsk hold bli løpt stormgang på verkenes utgivere. Den fornøyelse tilkommer Dem. De vil møte de ansvarlige sjefer lykksalige over den smiger som ligger i det at en norsk ingeniør forlater seg blindt og totalt på et så å si altomfattende konversasjonsleksikon!

Jeg har merket meg Deres velmente råd. Idet jeg takker for lånet sender jeg dem herved tilbake i benyttet stand:

Vær litt mere kritisk i valget av kilder, selv om det skal ta seg ut som selvsikkerhet, — vær mere forsiktig i omgangen med konversasjonsleksika. Litt mere livsvisdom vil forlene Dem med evne til å komme en alliert til hjelp uten at De dumper ned i den samme grav.

(Vårt Land, 25/4 51). Ivar Hansteen Knudsen.

«Credo» i ny skikkelse

Som vi tidligere har medelt, har Sven Stolpe nå trått inn i redaksjonen av det svenske tidsskriftet «CREDO» ved pater Josef Gerlachs side. I det første nummer, som nettopp er utkommet, finner en atskillig av interesse bl. a. *Graham Greenes* artikkel om Mariadogmet, et utvalg av *Simone Weils* maksimer, en artikkel av det svenske femtiotalets fremste lyrikere, *Østen Sjøstrand*, om Sven Stolpes siste essaysamling «Ande och dikt», samt tilslutt en glimrende artikkel av redaktør *Stolpe* selv, «Sverige 1950», som bl. a. behandler Harry Martinsons syn på lidelsen, den svenske kritikken av T. S. Eliots «Cocktailparty», den svenske filosofiens uvitenhet om thomismen, samt de nye «djupandliga» strømningene i ung svensk litteratur.

Hefkets mest sensasjonelle bidrag er den unge katolske Uppsalafilosofen *Leif Carlssons* voldsomme polemikk mot Helsingforsdocenten Erik Stenius, som i tidsskriftet «Prisma»s siste nummer gjorde et forsøk på — med utgangspunkt i Kaila — å korsfeste den nythomistiske filosofien.

Det skal ikke være noe forsøk på norsk beskjedenhets når vi nevner den ruvende åpningsartikkelen av *Sigrid Undset* sist. Nei — den sto å lese i vårt julehefte «Kimer I Klokker» 1946 (opplag 5.500 ekpl.) under samme tittel og i sin fulle lengde. Når den nå fem år senere presenteres som «hittils ej utkommit i tryck», så er det selvfølgelig en kjedelig inkurie. Men det er jo bare gledelig at den solide og gripende beretningen om pater Isaac Jogues og hans feller nu når nye lesere.

Alt i alt er dette første nummeret i den nye stilfulle skikkelsen et rikt varsel om hva «CREDO» vil kunne gi det katolske åndsliv i Norden. Vi ønsker den habile redaksjon lykke til i arbeidet og håper at det 50 sidige, fornemme tidsskriftet også her i Norge må finne mange nye venner og den støtte som trenges.

I. H. K.

CREDO Katolsk Tidsskrift

Redaktører: Josef Gerlach, S. J. og Sven Stolpe.
Utkommer 6. ganger årlig. Abb.pris: 10 s. Kr.
Abonnement kan tegnes gjennom *Katolsk Bok- & Bladsentral*, Akersv. 5, Oslo.

Diskusjonen omkring jesuitterparagrafen

Av biskop dr. Jac. Mangers

Neppe hadde det ryktes at Grunnlovens § 2, «Jesuitter må ikke tåles», kanskje skulle opp til revisjon, før kristne dagblader og lutherske teologer rykket ut med groveste skyts såvel mot Jesuittene som mot den katolske kirke i det hele tatt.

Hvem og hva kan dette gagne? Iallfall ikke kristendommen, og aller minst Den lutherske kirke. Det kan kun gi kristendommens fiender nye våpen i hånd og ærlig søkende mennesker til å vende seg i avsky fra en religion der tilhengere skal behøve å kives og strides og forgifte hele den åndelige atmosfære. Og dette i en tid da selve kristendommen på den ytre front utkjemper den bitreste kamp i sin historie!

Det eneste riktige og det eneste kristelige ville ha vært om vedkommende røster hadde tidd og overlatt til de rettmessige organer å undersøke, forbedre og avgjøre spørsmålet i saklighet og verdighet.

Vi katolikker har ikke reist noe krav om opphevelse av forbudet, da vi helst ser at det norske folk selv frir seg fra denne skamlett på landets Grunnlov. Det vil alle tjene på i det lange løp. I og for seg ville det ha vært sunt om Stortinget hadde en bred opinion i folket å støtte seg til, men århundrers fordommer og uredelig orientering har ødelagt forutsetningene. Følelsene har fått råde og vært til hinder for en nøktern vurdering av realitetene.

Selv om norske katolikker og mange med oss vil glede seg om en revisjon av Grunnlovens § 2 finner sted, ville vi ha respektert motstanderne om de hadde sagt rent ut: «Vi vil ikke ha Jesuitter inn i landet. De er for dyktige og kan bli en fare for lutherdommen.» Det ville iallfall ha vært et ærlig standpunkt. Vi ville da ikke ha reagert som vi gjør i dag, men rolig ventet på den autoritative avgjørelse og lojalt bøye oss for den.

Når det gjelder motstanden mot Jesuittene, er det forstemmende å se de motiver som blir lagt til grunn. Det hentes fram utsagn fra en eller annen katolsk teolog, fortrinvis moralister, som i sin kasuistikk konstruerer opp vanskelige situasjoner til løsning. Løsrevet fra kontekst, metode og tidsepoke pådyttes disse meninger og utsagn fra enkeltpersoner Den katolske kirke i alminnelighet og Jesuittene i særdeleshets, for til slutt å bli servert som «samfunnsoppløsende moral». Beskyldningene er så uhørte at en vel kan forstå den indignasjon vi føler når vi tar til gjennmæle.

Den katolske kirkes moral, Jesuittenes innbefattet, er ingen annen enn Evangeliets. En gjør Den katolske kirke og Jesuittene urett når en trekker fram Liguori (ikke jesuitt) eller andre kjente og ukjente kasuister og gjør deres forslag til løsning av et hypotetisk og særlig vanskelig tilfelle til Den katolske kirkes universalmoral. Uenigheten om løsningene og vurderingene kan være like dyptgående blant katolske moralister som mellom lutherske teologer og Luther.

La det bli slutt på skandalen!
Oslo 10. april 1951.

Jac. Mangers

Post festum

I forrige nummer brakte vi en redaksjonell artikkel om den norske søsterkongragesjon av St. Fransiskus Xaverius i forbindelse med deres 50 års jubileum. Jubileet ble feiret i alle de byer søstrene virker, men særlig i Haugesund p.g.a. fellesjubileet med menigheten der og i Bergen, der kongregasjonen har sitt moderhus. St. Olav hadde gjerne villet bringe en reportasje fra festlighetene, men da det ikke ble gitt muligheter for redaktøren å være til stede, har vi vært innstillet på å motta referater fra annen hånd. Dessverre må vi skuffe leserne. Vi vet kun å meddele at hovedfesten i Bergen både kirkelig og selskapselig sett etter sigende har vært enestående vellykket, bortsett fra elektrisitetsskrisen.

Fra fellesjubileet i Haugesund kan vi imidlertid bringe et referat som sto i en av byens aviser mandagen etterpå (Haugesunds Dagblad 9. april).

I anledning 25 års jubileet for Den katolske menighet i Haugesund var det lørdag en resepsjon på St. Franciskus Hospital. Tilstede var en rekke av byens leger, politimesteren, jordmødre og flere tilreisende prester, hvorav de fleste tidligere hadde betjent menigheten i Haugesund.

Biskop *Mangers* ønsket alle hjertelig vel møtt, og uttalte sin spesielle glede over å få rette en dyptfølt takk til byens leger og jordmødre for det strålende samarbeide med St. Franciskus Hospital gjennom alle disse 25 år. Biskop *Mangers* hyldet legestanden i vakre ord og betegnet deres gjerning som en direkte fortsettelse av Kristi gjerning her på jorden. — Jeg takker dere alle hjertelig for det gode samarbeide med søstrene i felles innsats for å lindre sykdom og nød, og jeg ønsker fortsatt Guds velsignelse over gjerningen. Jeg håper at dette hospital fremdeles må få være til glede og nytte for befolkningen i Haugesund.

Øyenlege *Vallernes* takket biskopen for hans vakre ord og understreket at St. Franciskus Hospital har hatt og har en stor misjon å utføre. Spesielt er det av stor betydning for oss spesialister å ha et sted hvor vi kan få legge inn våre pasienter. Det eneste jeg kan ha å innvende er at hospitalet er altfor lite. Han takket og hyldet søstrene for deres alltid store imøtekommenhet, og for det gode samarbeide som alltid hadde gjort seg gjeldende, og ønsket alt godt for framtiden.

Stadsfysikus *Lund* gratulerte med jubileet og takket for innsatsen for de syke i byen og distriktet. Det er ikke vanskelig å danne seg et bilde av hospitalets store betydning når en ser tilbake på meldinger fra de år som er gått. Tatt i betraktning at hospitalet rår over 35 senger, og når en ser at det i året 1950 er tatt imot ca. 411 pasienter, da skjønner en godt at det ligger et stort og oppofrende arbeide bak. I betraktning av de vanskelige boligforhold, var det av uvurderlig betydning at de fødende kunne få plass her, og videre at spesialistene i øre, nese og hals kunne få legge inn sine pasienter. Stadsfysikus ønsket fortsatt lykke og hell for det arbeide St. Franciskus-søstrene fikk utføre.

Overlege *Stray* var glad over å kunne få anledning å takke for det utmerkede samarbeide mellom Det kommunale sykehus og St. Franciskus Hospital. Han understreket også betydningen av å kunne ha et sikt sted hvor pasienter kunne legges inn og derved avlaste Det kommunale sykehus. Søstrene har gjennom alle disse år utført et meget godt arbeide til glede for pasienter fra by og bygd. Jeg vil ønske hell og lykke i årene som kommer.

Optiker *Hanssen* hilste på vegne av medlemmene i Den katolske menighet i Haugesund og hyldet søstrene for deres aldri sviktende interesse, det være på hospitalet som i me-

nigheten. Jeg vet at våre kjære søstre ikke gjør dette som en plikt, men fordi det faller som deres kall.

Apoteker *Trovik* gratulerte med jubileet og som leverandør av medisiner til hospitalet ville han takke for godt og behagelig samarbeide gjennom en rekke år.

St. Franciskus-søstrene trakterte med de nydeligste hjemmebakke kaker, og det hersket den aller hjerteligste stemning under samværet. Praten gikk livlig rundt bordene, og det var tydelig å merke at samtlige hygget seg og gledet seg over den store gjerning som her har vært utført gjennom disse 25 år.

Søndag formiddag talte biskop *Mangers* ved festgudstjenssten, og om kvelden var det festlig samvær for medlemmene av menigheten.

LITTERATUR

OPPDRAGERNES OPPGAVER

Kindheit und Jugend als Erziehungsaufgabe. Verlag Herder Freiburg 1951.

Fransiskanerpateren Anton Wallenstein har skrevet en bok rettet til de moderne oppdragere, kanskje særlig dem som skal arbeide under de vanskelige forhold barna og ungdommen vokser opp under i Mellom-Europa. Denne bok har allikevel en god del å gi katolske foreldre, lærere og ungdomsledere i andre land.

Den er gjennomført bygd over to prinsipper, den katolske tro med familien som den sentrale institusjon i samfunnslivet, og en dyp kjærlighet til og forståelse av ungdommen og dens vansker.

Med stor grundighet går den inn på de ulike trinn i barnets utvikling mentalt og fysisk fram til voksen mann og kvinne, og prøver å belyse oppdragerens stilling i denne utvikling. I sitt arbeid griper han problemene an fra tre kanter, først en beskrivende, så den psykologiske forklaring på fenomenene, og til slutt den pedagogiske behandling av de unge.

Det er særlig i de to første boka har sin store verdi. I rent pedagogiske spørsmål har norske lærere muligens hentet inspirasjon fra den veldige utvikling som er foregått i U.S.A. i de senere årtier, og vil av den grunn somme tider sette spørsmålstejn ved de konklusjoner forfatteren er kommet fram til. Som det viktigste hovedmiddel i oppdragelsen setter forfatteren gjentatte ganger opp «Arbeid og disiplin». For en norsk pedagog ville det falle mer naturlig å forme det: «Disiplin gjennom arbeid som taltaler den unge». Aldri er et barn mer medgjørlig eller en skole-elev mer «disiplinert» enn når den får oppgaver som er morsomme og som gir den mulighet for å bruke sine fysiske og mentale overskuddskrefter.

Allikevel er det ikke tvil om at boken er givende. Barneoppdragelse er vanskelig, og det er heller ikke lett å finne litteratur som kan hjelpe en i oppdragsesspørsmål. Spesielt ikke hvis en blant den norske litteraturen på dette feltet skal søke å finne bøker som bygger på et livssyn som faller sammen til en viss grad og på de avgjørende felter med vårt katolske.

Det er derfor likefram en friggjørende lettelse å følge forfatteren på hans vei gjennom barneårene. Mest imponerende virker hans klare framlegging av Don Boscos prinsipper, som gjennom en stor del av boken fengsler og griper en. Vi er aldri i tvil om hva som er barnets og ungdommens ryggrad, den katolske familie fast forankret i Kirkens klippegrunn.

Selve formen gjør også sitt til dette. Pater Wallenstein

slår hele tiden fast det ideelle. Somme tider gjør han det i slagordliknende overskrifter, andre ganger gjennom fast opptømrede avsnitt. Dette helhetskravet må gjøre sin virkning på leseren. Kanskje mest virker det at ens livfulle fireåring respektløs tumler omkring en og gjør alt som står i hennes makt for å avlede sin fars oppmerksomhet fra den boken som absolutt ikke har noen bilder, mens en leser Wallensteins ord om *der Vater*: «Fars rolige, satte vesen, hans selvbeherskelse, hans klare avgjørelser og faste vilje, hans feilfri religiøse holdning imponerer og taler for seg. Hustruen ser opp til ham, barna står i hans milde og allikevel faste hånd. Bare at han er til stede er nok til å beskytte mot brudd på orden, til å sikre god oppførsel». — Akk ja.

På norske lesere virker det rent ut uhyggelig å finne avsnitt i Wallensteins bok som tolker det syvende bud overfor tyverier i personlig nød. Det ruller i sin korte enkelhet opp forhold som gjør oppdragerens virksomhet uhyre mer komplisert og krevende enn vi er vant til i vårt jevne, velregulerte Norge. Likedan vil avsnittene om de spesielle trekk ved flyktningebarna være av de ting som får oss til å beundre den fantastiske innsats katolske oppdragere må gjøre under slike forhold. Over-skuddet må nettopp være så stort som akkurat en fransiskanerpater kan ha, når han slik som Wallenstein kan formulere sine konklusjoner i neste avsnitt:

Ha forståelse for den ofte egenartede holdning hos de unge!

Krenk ikke deres æresfølelse!

Ha tålmodighet!

Gi de unge mot!

Hjelp dem i deres yrkesvalg!

Før dem fram til arbeidet!

Før dem tilbake til familien!

Gi dem høye idealer!

Vinn dem for Kristus!

Boka er av stor verdi for alle oppdragere, fra hvilket felt de enn møter ungdommen. Den kan anbefales alle som vil gjøre alvorlige forsøk på å forstå de unge, nettopp fordi forfatteren har klart å forstå deres vansker. Men også av den grunn at den inneholder en del konklusjoner som en vil si seg uenig i, og kanskje finne fram til bedre løsninger, kan den være grunnbok for unge og eldre i lese-, diskusjons- og studiesirkler.

Ø. Olafsen.

Kristen samfunnslære

A. J. Lutz: Samfundets åndelige struktur. (Pauluskredsen, Kb.havn).

Også i protestantiske kretser vinner dominikanerpater A. J. Lutz stadig flere og mer og mer oppmerksomme lesere. Kan man ikke alltid dele hans meninger, blir man i hvert fall revet med av forfatterens åndfulle personlighet, hans aldri sviktende kunnskapsfylde og hans merkelige evne til å kunne klarlegge selv de vanskeligste tanker og begreper.

Etter at han til jul på Johan Grundt Tanums forlag sendte ut sin blendende bok om forholdet mellom det naturlige og det overnaturlige, «Mennesket og mysteriet», kommer nå et nytt og ikke mindre viktig verk av ham ut på Pauluskredsens forlag i København, «Samfundets åndelige struktur». Som titelen røper, er det rett og slett en samfunnslære på bakgrunn av det kristne verdensbilde, og så usikkert som synet er blitt, kunne A. J. Lutz neppe ha valgt seg et mer aktuelt tema.

Mot den påstand at mennesket er til for samfunnets

skyld, hevder kristendommen at samfunn og stat er til for menneskets skyld, slår forfatteren fast. Menneskets sanne storhet framgår da heller ikke av det rent jordiske, men av menneskets åndelige natur og av dets udødelige sjel, som den kristne åpenbaring gir oss en fast og klar bevissthet om.

Kort formet må derfor samfunnets oppgave springe ut fra disse to grunnsetningene: Samfunnet har makt over mennesket som individ, men det tjener mennesket som personlighet.

A. J. Lutz går kraftig løs på det moderne diktatur og forsvarer den form for demokrati, som viser en våken sans for samfunnets felles gode, altså også for den menneskelige personlighets verd.

Som veileder for sosialt og politisk intereserte i det hele tatt, er «Samfundets åndelige struktur» uten virkelig sidestykke i nordisk bokverden. Den vil bli lest og diskutert og fortjener å bli det langt mer enn de fleste av dagens andre bøker.

Francesco.

Banksjef Nils Parmann 80 år

En av de menn som har stått i forreste rekke blant Moderkirkens fanebærere her hjemme, banksjef Nils Parmann, fyller den 3. mai 80 år.

Den fremrakende administrator, fine kulturpersonlighet og hjertevarme venn kom til å prege vår katolske legmannsstand i en ganske særlig grad gjennom de henved 20 år han sto som formann i St. Olavs Forbund. Han var samarbeideren par excellence, som med klokt blikk for de virkelige verdier forstod å møte de vanskelige villkår for Kirkens arbeid utad i mellomkrigsårene ved å reise et fellesfond av kjærlighet og hengivenhet til Kirken. På det grunnlag har de nye krefter trygt kunnet ta fatt på de oppgaver som en endret etterkrigstid har budt det katolske legmanns-apostolat.

En strøm av varme tanker vil sikkert følge den hyldest vi på vegne av norske katolikker sender til den statelige jubulant i hjemmet utenfor Arendal. — Ad multos annos!

Takk!

Takk til alle venner av St. Dominikus kirke.

Vi vil hermed få lov å fremføre vår hjertelige takk for all hjelp og velvilje ved vår basar.

Dominikanerne.

Pastor Gerhard de Geus.

Idet bladet går i pressen mottar vi det triste budskap at pastor Gerhard de Geus er avgått ved døden i Bussum i Holland den 24. april, 57 år gl.

Pastor de Geus virket i Norge i årene 1924—29, først som vikar på Hamar, siden som sogneprest ved St. Olavskirken i Oslo og i Trondheim. Hvor han kom, samlet han seg skarere av venner, som aldri siden har kunnet glemme ham.

Ved sin død foresto han det fremste sogn i erkebispedømmet Utrecht.

R. I. P.

Rekviemmesse holdes i St. Olavskirken, Oslo onsdag 2. mai kl. 8.

UTLANDET:

VATIKANET

Pave Pius X erklæres salig den 3. juni.

Det er nå bestemt at Pave Pius X's saligkåring skal finne sted den 3. juni.

Tidligere er syv paver erklært salig og 76 helgenkåret.

Nye studioer ved Vatikanets kringkasting innvies av kardinal Canali.

I nærvær av mange høye kirkelige og verdslige dignitærer har kardinal *Canali* innviet flere nye studioer ved Vatikanets kringkasting.

Den mangel på plass til sendingene en hittil har lidt under, er derved i noen grad avhjulpet. De nye studioer er utrustet med de mest moderne hjelpemidler.

Nærmere om Den internasjonale ordenskongress i Rom i fjor.

Kongregasjonen for de religiøse ordener har nedsatt en særlig kommisjon for nærmere å overveie de forslag som ble fremsatt på Den internasjonale ordenskongress i Rom ifjor til reform av ordensvesenet.

Radio Vaticana om UNESCO's årbok for året 1951.

UNESCO's årbok for 1951 har gjort et dypt nedslående inntrykk på katolikkene i hele verden, erklærte nylig Vatikanets kringkaster, som tilføyet at den akkurat som året i forveien har en utpreget *anti-kirkelig karakter* og ikke har tatt det så nøye med sine beretninger om religiøse, sosiale og kulturelle spørsmål.

16 katolske parlamentsmedlemmer i Frankrike skal ha rettet en anmodning til direktøren for UNESCO om å trekke årboken tilbake, da katolikkene ellers ser seg tvunget til å trekke sin støtte til UNESCO tilbake.

Utgravningene under Peterskirken begynt igjen.

Utgravningsarbeidene i grottene under Peterskirken er gjenopptatt, heter det i en melding fra Rom. De ble som kjent innstillet ifjor på grunn av pengemangel. Utgravningene er foreløpig begrenset til grottene under det nordlige tverrskjip, hvor man tror å ha støtt på en vidt forgrenet katakombe.

Prinsesse Elisabeth og hertugen av Edinburgh mottatt av Paven i audiens.

Den britiske tronfølger *prinsesse Elisabeth* og hennes gemal *hertugen av Edinburgh* ble motatt av Hans Hellighet i audiens den 13. april. Audiensen varte en halv time.

Den britiske tronfølger og hennes gemal fikk et hjertelig velkommen, heter det i en pressemelding fra Rom. De pavelige garder var oppmarsjert i sine praktfulle paradeuniformer og hilste det britiske fyrstepar, da det bega seg til det pavelige bibliotek hvor audiensen fant sted. Møtet mellom Hans Hellighet og de høye gjester fant sted i en atmosfære av hjertelighet, heter det videre. Paven overbrakte sine beste ønsker for det britiske kongepar, til medlemmene av den kongelige familie og til alle folk i det britiske samvelde.

Besøket var det 5. i rekken som høyere medlemmer av det britiske kongehus har avlagt i Vatikanet, etter at England under Henrik VIII for 400 år siden skilte lag med Rom. Det første besøk etter bruddet fant sted i begynnelsen av århundret, da Edward VII ble mottatt av pave Leo XIII. Senere ble Prinsen av Wales, Edward Albert mottatt av pave Benedikt XV i 1918 og kong Georg V og dronning Mary av pave Pius XI like etter den første verdenskrig. For to år siden ble prinsesse Elisabeths søster, prinsesse Margaret, mottatt av Paven.

Over 300 engelske, skotske, kanadiske, indiske, australske og afrikanske prester fra forskjellige deler av Det britiske samvelde var samlet i Vatikanet for å hylde de høye gjester.

25 ledere av Verdensregjering-bevegelsen mottatt av Paven.

25 ledere av Verdensregjering-bevegelsen som har holdt sin 4. kongress i Rom ble i den første uke i april mottatt i audiens av Pave Pius XII. Etter å ha slått fast at intet kunne stå Kirken nærmere enn «en organisk verdensregjering» uttalte Paven ved denne anledning bl. a. følgende:

«Deres bevegelse søker å virkeliggjøre en effektiv *politisk verdensorganisasjon*. Intet svarer bedre til Kirkens lære om legitime og illegitime kriger, særlig i vår tid... En organisasjon av denne art må reises, selv om det bare ville føre til at det settes en stopper for rustningskappløpet som nå i årtier har ruinert og avkreftet mange nasjoner... Kirken er en mektig fredsfaktor, i det minste hvor den er respektert og hvor dens uavhengighet og dens misjon som er gitt den av Gud, verdsettes etter dens sanne verdi og det ikke gjøres noe forsøk på å gjøre den til en lydige tjener for politisk egoisme og hvor den ikke trues av noen fiende... Kirken ønsker fred og dens hjerte er hos dem som i likhet med den arbeider for fred. Den vet å sondre mellom fredens sanne og falske venner... Dere er sikkert oppmerksom på at en politisk verdensorganisasjon må være føderalistisk, om den skal kunne være effektiv. Det betyr om dette uttrykk oppfattes helt nøyaktig, at den må være fri for de hindringer en mekanisk unitarianisme nødvendigvis vil avstedkomme...»

AFRIKA

Opprettelsen av hierarkiet i Sør-Afrika feiret med en nasjonal katolsk kongress i Capetown.

Den 21. april ble en Nasjonal Katolsk Kongress åpnet i Capetown for å feire opprettelsen av hierarkiet i Sør-Afrika og 100 års jubileet for reisingen av St. Mary's katedral i Capetown. Erkebiskopen av Lourenco Marques, kardinal *de Gouveia*, var tilstede. Alle erkebispeddømmene og bispedømmene i provinsene Capetown, Dunban, Pretoria og Bloemfontein var representert.

AUSTRALIA

Den australske kirkes 100 års jubileum feiret fra den 15.—22. april.

Erkebiskopen av Birmingham, mgr. *Joseph Masterson*, som er kjent som den største religiøse taler i England i dag, representerte hierarkiet i England og Wales under feiringen av 100 års jubileet for grunnleggelsen av Kirken i Australia. Høytidligheten fant sted i tiden fra den 15.—22.april.

Den første setning i Det australske samveldes konstitusjon — *humbly relying on the blessing of God* — var valgt som tema og grunnidé for feiringen av jubileet.

BELGIA

Sosialistiske offensiv med planlagte uroligheter forestående.

Belgierne er ifølge en melding fra Brüssel dypt bekymret for at en av sosialistene planlagt offensiv mot regjeringen med sikte på å fremtvinge nye valg, vil fremkalle lignende revolusjonære tilstander i landet som ifjor under kongekrisen, da sosialistene til tross for sitt angivelige demokratiske sinnelag tvang igjennom sin vilje ved hjelp av gatens parlament.

Offensiven skal settes i verk som en koordinert «folkebevegelse» mot den to-årige verneplikt, dyrtiden og regjeringens økonomiske politikk av det sosialistiske parti og den sosialistiske fagbevegelse.

Hensikten med det hele er å skape en slik atmosfære av uro og mistillit til regjeringen at det kan fremtvinges nye valg. Ved valgene i 1940 fikk katolikkene som kjent flertall i begge kamre. Hverken forfatningsmessig eller på annen måte foreligger det grunn til oppløsning av parlamentet.

Etter at kongekrisen er løst mener imidlertid sosialistene at nye valg nå vil skaffe dem nye stemmer, og håper ved revolusjonære handlinger å tvinge regjeringen til å gi etter. Midlene skal være streiker, demonstrasjoner og en omfattende propaganda. Særlig regner man med å kunne utnytte motviljen mot den to-årige verneplikt.

Regjeringen *Pholien* ruster seg imidlertid til å møte stormløpet. Det er allerede truffet foranstaltninger for å hindre en gjentagelse av urolighetene ifjor. Den stedfortredende regjeringssjef *Van Zeeland* har latt sosialistene forstå at regjeringen med alle midler vil slå ned det planlagte forsøk på å etablere terror, og at flere provinser i tilfelle av uroligheter vil bli erklært i unntagelsestilstand.

I dag er man både innstillet på og forberedt på å slå ned med hard hånd et hvert forsøk på revolte.

Det sier seg selv at den planlagte offensiv også tar sikte på å ramme Kirken.

Den katolske fagbevegelse teller i dag 500 239 medlemmer.

Ifølge en oppgave som er kunngjort av formannen for den katolske fagbevegelse i Belgia, teller organisasjonen om lag 500 300 medlemmer, og er dermed den sterkeste fagbevegelse i Belgia. Dette resultat skyldes målbevisst og seigt arbeide. For etter den første verdenskrig tallet bevegelsen ikke mer enn 65 000 medlemmer.

Bevegelsen ble grunnlagt så tidlig som den 4. mars 1857 i Gent av veveriarbeiderne der.

Bevegelsen har også tatt opp arbeidet for å organisere de innfødte arbeiderne i Belgisk Kongo og sikre dem levevilkår.

CHINA

Al kirkelig eiendom må anmeldes til de kommunistiske myndigheter.

Den kommunistiske regjering i China har utstedt et dekret som sier at alle religiøse, kulturelle og sosiale sammenslutninger som får støtte fra utlandet, har å anmelde sin eiendom til de kommunistiske myndigheter. Samtidig kreves at disse sammenslutninger med passende mellomrom innsender en rapport over sin virksomhet til kommuniststyret i Peking. Bemerkesverdige er at kommunistene er villig til å gi avkall på slike oppgaver og rapporter, om de sammenslutninger det her er tale om, erklærer seg villig til å avbryte enhver forbindelse med utlandet.

Alle amerikanske misjonærer hvis pass er utløpet, fengsles.

Alle amerikanske prester hvis pass er utløpet, blir fengslet en uke etter at passet er utløpet. Da de amerikanske konsulater ble stengt for et år siden og alle innskrenkninger som er lagt i veien for misjonærenes bevegelsesfrihet har gjort det vanskelig for de amerikanske misjonærer å komme i kontakt med sine konsulter, har de ferreste kunnet fornye sine pass. De forlengelser som utstedes av de britiske konsulter, godtas ikke av de kinesiske kommunister. Bare i et bispedømme er på denne måte halvparten av prestene blitt fengslet.

DE FORENTE STATER

Biskopen av Brooklyn opphøyet til erkebiskop.

Den 12. april opphøyet Pave Pius XII biskopen av Brooklyn, den 66 år gamle mgr. *Thomas E. Molley*, til erkebiskop. Det er første gang en biskop av Brooklyn er tildelt erkebiskopelig rang. Den nye erkebiskop har vært biskop av Brooklyn i de siste 30 år. Titelen er tildelt erkebiskop Molley personlig for den store fremgang Kirken har hatt i hans bispedømme under hans ledelse og understreker den betydning dette bispedømme nå har for den universelle kirke.

Utnevningen betyr at det for første gang finnes to erkebiskoper i New York City.

Thomas Mann tar avstand fra kommunistenes «Korstog for freden».

Thomas Mann, den kjente tyske dikter og Nobelpristager som oppholder seg i de forente stater, har nå i en offentlig erklæring kunngjort at han har trukket seg tilbake fra deltagelse i kommunistenes s. k. «Korstog for freden». *Thomas Mann* erklærer at den av kommunistene organiserte «freds»-bevegelse heller fører til det motsatte av fred.

ENGLAND

Den internasjonale union av katolske arbeidsgiverforeningers studiedager i Oxford.

For tredje gang har representanter for Den internasjonale union av katolske arbeidsgiverforeninger (UNIAIAC) vært samlet til studiedager, denne gang i Oxford.

En har behandlet grunnleggende økonomiske spørsmål i lys av kristen forpliktelse. Blant de spørsmål som har vært behandlet kan nevnes «Behov og forbruk», «Utbytte og fellesnytte», «Finansieringen av bedrifter», «Det private initiativs rolle i næringslivet», «Internasjonale økonomiske forbindelser», «Konjunktur og krise» m. fl.

Under studiedagene feiret man også 60-års dagen for ensyklikaen *Rerum Novarum* og 20 års dagen for ensyklikaen *Quadragesimo anno*.

Metodistkapell vigsles til katolsk kirke.

Biskop Parker i Bothampton kunne for en uke siden vigsle et metodistkapell til katolsk kirke i Wendover, Bucks. Kirken ble innviet til St. Anna.

I Wendover har katolske prester hittil måttet lese messen i et alminnelig møtelokale, men de har nå også sikret seg tomt til et større kirkebygg, da de mange konversjoner gjør et slikt bygg nødvendig.

FRANKRIKE

De franske biskoper samlet for første gang i løpet av 45 år.

4 kardinaler, 21 erkebiskoper og 81 biskoper i Frankrike har vært samlet til et plenarmøte i Paris for første gang på 45 år. Et av hovedspørsmålene på møtet var den vanskelige stilling de katolske skoler er kommet i derved at de ikke får noen støtte av staten, mens Frankrikes katolikker som underholder disse skoler, også må yte sine bidrag i form av skatter til underhold av statens religionsløse skoler.

På møtets siste dag den 4. april ble det vedtatt en erklæring på 2 000 ord om den krise de katolske skoler befinner seg i. Erklæring vil bli fulgt av et felles hyrdebrev som vil redegjøre for Kirkens syn på oppdragelsen.

Pax-Christi-bevegelsens årsmøte.

Under ledelse av erkebiskopen av Paris, mgr. *Feltin*, har Pax-Christi-bevegelsen holdt sitt årsmøte i Paris. Der var møtt representanter fra 10 europeiske og oversjøiske land.

Formålet med årsmøtet denne gang var nøyaktig å fastlegge bevegelsens mål. Etter inngående drøftelser ble man enig om fremfor alt å søke å vinne ungdommen for den kristne fredstanke, å opprettholde kontakten med andre organisasjoner som arbeider for en menneskeverdig fred og søker å virkeliggjøre sitt program. Organisasjoner som bare går inn for «freden» i sin brede alminnelighet uten å sette handling bak ord, fant man ingen grunn til å samarbeide med.

HOLLAND

Internasjonal konferanse for religions-sosiologi i Haag.

I nærvær av biskopen av Breda, mgr. *Baetem*, har det vært holdt en internasjonal konferanse for religions-sosiologi i Haag, hvor over 100 professorer, sosiologer og ledere av katolske, sosiale organisasjoner tok del. Biskopen av Breda fremholdt i sin tale til konferansen ønskeligheten av at det ble konstituert et internasjonalt byrå for religions-sosiologiske studier med et fast sekretariat.

INDIA

Fødselskontrollen støter på vanskeligheter i India.

Den av FN-organisasjonen UNESCO som synes å være den forgrening i FN's apparat Vestens materialister har valgt til sitt særlige redskap, inspirerte fødselskontroll i Asia synes å støte på store vanskeligheter iallfall i India.

På grunn av levnetsmiddelknapphet i staten Madras har statens parlament tatt spørsmålet om fødselskontroll opp til drøftelse. Det ser ut som om man har besluttet å gå til sterilisasjon av befolkningsgrupper som av regjeringen betraktes som mindre ønskelige. Drøftelsene i parlamentet har imidlertid fremkalt stor uro i befolkningen, og flere aviser har tatt skarp avstand fra regjeringens planer. Også den katolske ukeavis «The New Leader» har i en artikkelserie gitt sitt besyv med, og avisen «Madras Mail» protesterer energisk mot dette forsøk fra statens side på vilkårlig å gripe inn i menneskets helligste rettigheter.

ITALIA

Det italienske Bibel-selskap sender ut det 518. opplag av de fire evangelier og Apostlenes gjerninger.

Det italienske Bibel-selskap har i disse dager sendt ut det 518. opplag av de fire evangelier og Apostlenes gjerninger. En rekke kommentarer og to geografiske kart utfyller dette opplag som kan fåes for 80 lire eller 80 øre i norske penger.

JAPAN

Minnekirken i Hiroshima ventes ferdigbygget våren 1952.

Vi har tidligere i «St. Olav» omtalt at Hiroshima, den første by som ble offer for atombomben, reiser seg av ruinene som en katolsk by og at man håpet at den minnekirke som er under oppførelse ville kunne innvies på årsdagen for katastrofen den 6. august 1951.

Presidenten i byggekomiteén som er ingen ringere enn finansminister *Hayato Ikeda*, meddeler nå at der blant japanere i utlandet er samlet inn 23 millioner yen til reisingen av kirken og at ytterligere 30 millioner samles inn blant japanere i hjemlandet.

Byggearbeidet er påbegynt, men en regner ikke med at katedralen kan være ferdig til innvielse før ut på vårparten i 1952.

I kirkenes krypt skal det være evig tilbedelse som vil overtas av fraskanerinner fra Cleveland/Ohio.

POLEN

Den polske kirkes primas i Rom.

Den polske kirkes primas, erkebiskop *Wyszynski*, er kommet til Rom. Erkebiskopen følges på reisen av biskopen av Lods, mgr. *Klepacz* og sin sekretær, mgr. *Braniak*.

Hittil har det vært umulig for de polske biskoper å oppnå de polske kommunistiske myndigheters tillatelse til å reise til Rom. Når det denne gang er lykkes, kan grunnen bare være den at kommuniststyret i Varsjva gjerne ser at enkelte tvistepunkter bringes ut av verden.

Den overenskomst som ble inngått mellom kommuniststyret og det polske episkopat i april 1950 og som episkopatet har klaget over er misligholdt av kommuniststyret, er ikke godkjent av Paven. Vatikanet har videre ikke godkjent de endrede forhold i de deler av Tyskland som står under polsk administrasjon. En tar neppe feil om det er disse spørsmål som har bevirket at erkebiskopen denne gang har fått tillatelse til å reise til Rom.

ROMANIA

Kirke forvandlet til restaurant.

For å utrydde kristentroen i Romania opprettet kommuniststyret der den 23. juni 1949 et «selskap for kultur og vitenskap» som ledes av en komité på 29 medlemmer som alle er utpekt av kommuniststyret. Organisasjonens sanne mål er ikke som man skulle tro av navnet å fremme kultur og vitenskap — det ville jo være helt umulig under det styre som hersker i landet — men som det fremgår av et nummer av «La Viatza Capitalet», datert den 15. mai 1950, å bekjempe religionen: «Selskapet for utbredelse av vitenskap og kultur rår over 26 forgreninger ved universitetene og arbeidssentralene, men forfølger også det mål og utvide virksomheten til å omfatte landsbygden for å komme den religiøse mystisisme og overtro til livs.»

Som Lenins trofaste disipler er de rumenske kommunister ivrig opptatt med å vanhellige kirkene. Kirken *Notre Dame av Sion* i Bucuresti er fra den 5. januar 1950 forvandlet til et forlystelsessted. Kongeslottets kapell gjør tjeneste som dansesal for en balett. En ortodoks kirke er omgjort til restaurant osv. Altrene fjernes, men glassmaleriene og bilder av helgener forblir på plass.

Hele familier har forlatt sine hjem og alt hva de har igjen og har søkt tilflukt i Karpatene, hvor de har tatt kampen opp for frihet og tro.

Kommuniststyret vil avskaffe de kristne gravsteder.

Kommuniststyret i Romania har utstedt nye forskrifter for kirkegårder, meldes det fra Bucuresti over London, hvor man er av den oppfatning at hensikten med dette er å avskaffe kristne begravelser. Ifølge disse nye forskrifter må alle graver holdes smykket med blomster og girlander og alle kors være i «feilfri stand». Om disse krav ikke imøtekommes vil konsesjonen for gravstedene bli indradd og de gravlagte bli samlet i en stor fellesgrav.

Det minnes i denne forbindelse om at dyrtiden og mangel på alt gjør det umulig for befolkningen å etterkomme de krav de nye forskrifter stiller. Hensikten mener man derfor utelukkende er å få nedlagt alle kristne gravsteder.

SIAM

Nye muligheter for misjonsskoler.

Regjeringen i Siam har rettet en henstilling til alle organisasjoner som driver undervisning å opprette private skoler. Staten lider under stor mangel på lærere og ser seg ikke i stand til å imøtekomme de stadig voksende krav på kvalifisert lærerkraft.

Denne situasjon har gitt Kirken i Siam mulighet til å opprette skoler hvilket vil bli av den største betydning for misjonsvirksomheten.

SPANIA

Den 12. sosiale uke holdes i Barcelona.

De spanske katolikker kommer til å holde sin 12. sosiale uke i Barcelona. Hovedtemaet for drøftelsene blir: *Middelstandens sosiale problemer.*

TSJEKKOSLOVAKIA

Vatikanet om de tsjekkiske biskopenes lojalitetserklæringer.

I tilknytning til vår melding i forrige nummer av «St. Olav» om forklaringen på hvordan 4 biskoper i Tsjekkoslovakia hadde kunnet avlegge troskapsed til kommuniststyret i Praha, gjengir vi en melding som er sendt ut av Vatikanets kringkaster:

«De pågjeldende biskoper har i likhet med hva tilfellet har vært med erkebiskop *Beran*, vært holdt innesperret i sine respektive residenser. Derfor er det umulig å slå fast om meldingene at de har avlagt troskapsed er oppspinn eller at edsavleggelsen har vært avtvunget dem under påvirkning av visse medikamenter eller tortur. Under enhver omstendighet er det påfallende at de nevnte biskoper fremdeles befinner seg under politioppsikt. Dette tyder på at de ikke nyter regjeringens tillit.

De «progressive presteseminarer» allerede en fiasko.

Vi har tidligere i «St. Olav» omtalt det dekret av den 14. juli 1950 som ble utstedt av kommuniststyret i Praha og som har til hensikt totalt å reorganisere de teologiske studier i Tsjekkoslovakia.

En følge av dette dekret ble at alle seminarer ble oppløst og at presteutdannelse nå bare kan finne sted i Praha og Olmütz, og der ved seminarer som er opprettet og ledet av det ateistiske statsstyret i «folkedemokratisk» ånd.

Resultatet hittil er ikke oppmuntrende. Av de 700 studenter som ble innskrevet ved det «teologiske» fakultet i Praha og ved seminariet der ved begynnelsen av det akademiske år, er det bare om lag 100 igjen, blant dem en del ungmunnister som nok ikke har våget å trekke seg tilbake. I Slovakia er forholdet det samme. Av de 160 studenter ved det «teologiske» fakultet i Bratislava og de 400 seminaristene er det bare 30 igjen. Flertallet av disse har ennå ikke avsluttet de høyere studier som er forutsetningen for universitetsutdannelsen.

Ny arrestasjonsbølge går over landet.

En ny arrestasjonsbølge går over Tsjekkoslovakia. Denne gang er den rettet mot embetsmenn som er kjent for å være aktive katolikker.

Det bekreftes for øvrig fra Praha at den nye erkebiskopelige forvaltning har gitt den tidligere sunnheitsminister og ekskommuniserte prest *Plohjar* tillatelse til igjen å lese «messen».

TYSKLAND

Erkebiskop Muench har overrakt sine akkreditiver.

Den nye apostoliske nuntius for Tyskland, erkebiskop *Muench*, ble den første diplomat som ble akkreditert Forbundsregjeringen i Bonn. I den første uke av april var han den første av 8 diplomater fra Italia, Holland, Luxembourg, Sveits, Sverige, Portugal og India som overrakte sine akkreditiver til president, dr. *Theodor Heuss*.

Erkebiskop Muench hadde først en halv times privat audiens med presidenten og presenterte siden de 7 andre diplomater for ham.

I en kort tale ga erkebiskopen uttrykk for alles ønske om

fred, et håp presidenten også ga uttrykk for i sin svartale: «Dette ønske vinner gjenklang i våre hjerter.»

Pax Romanas første internasjonale konferanse.

Pax Romanas første internasjonale konferanse ble holdt i Limburg, Tyskland, i de siste dager av mars og avsluttet den 1. april. Som tema for konferansen var valgt *menneskerettigheter*. Forhandlingene ble ledet av Pax Romanas generalsekretær, prof. Ramon Sugranyes de Franch og hovedforedraget ble holdt av direktøren for Det internasjonale institutt for diplomatiske studier, den franske dominikanerpater P. Dubois.

På forhandlingenes siste dag ble det vedtatt en rekke resolusjoner, sammenfattet i følgende erklæring:

1. De katolske kristne kommer ikke til å høre opp med ettertrykkelig å hevde foreldrenes Gud-gitte rett til å bestemme over sine barns oppdragelse. Denne rett hører med til alminnelige menneskerettigheter.

2. I en konvensjon til sikring av menneskerettighetene kan det ikke gis avkall på beskyttelse av retten til eiendom og til beskyttelse av retten til erstatning ved konfiskasjon.

3. Det tjener sikringen av menneskerettighetene at enhver har rett til å ta del i kontrollen av statens organer. Krenkes menneskerettighetene ved forbryterske handlinger, har mennesket rett til å sette seg til motverge. I en internasjonal konvensjon kan det ikke gis avkall på overstatlige rettsgarantier for et minimum av politisk frihet, dette være sagt med tanke på den ulidelige undertrykkelse i de totalitære stater.

4. Beskyttelsen av livet som en menneskerettighet er ikke fullstendig om ikke også fostret i morens liv er beskyttet fra unnfangelsens øyeblikk av.

5. Beskyttelsen mot folkemord må utvides til å omfatte beskyttelse mot urettmessig fordrivelse av mennesker fra deres hjemsteder og hjemland ved statlige eller andre foranstaltninger.

UNGARN

Embetsmenn fra det ungarske fengselsvesen bekrefter at kardinal Mindszenty ble injisert med gift.

Daily Telegraph's korrespondent i Salzburg sier i en melding til sin avis at han mandag den 26. februar talte med to embetsmenn fra det ungarske fengselsvesen om kardinal Mindszenty. Den 6. februar hadde de besøkt kardinalen i fengslet. Kort tid etter var det lyktes dem å flykte og unngå komme til vestsiden i Østerrike.

Ifølge disse to embetsmenn befant kardinalen seg i en celle i første etasje i et fengsel i Budapest. Kardinalen lå i sin seng, han var meget blek og man kunne merke noen stivhet i ansiktsmusklene. Men kardinalen så ellers ut til å være ved relativt god helbred og talte tydelig og sammenhengende. Han fikk god mat.

Embetsmennene bekreftet at kardinalens «bekjennelser» var framtvunget ved bruk av giftstoffer. Hvilke stoffer som ble brukt kunne de ikke si, men de var merket med bokstavene «C. K.».

Den første injeksjon ble først gitt på forhørets 8. dag. Man hadde først forsøkt seg med tabletter og *is-vann-injeksjoner*, som fremkalte fryktelige smerter uten at det var lyktes å få knekket kardinalen. Men etter injeksjonene med giftstoffet «K. C.» hadde kardinalen begynt å «bekjenne». I løpet av de 24 døgn forhøret pågikk, ble kardinalen med passende mellomrom injisert med denne gift. I 20 av disse dager besto ernæringen av 1 kopp melk og et stykke brød med smør.

Kommunistene gir kardinalen en god pleie nå av frykt for at hans død skal fremkalle uroligheter i Ungarn og en sterk reaksjon i den siviliserte verden.

I september, oktober og november 1950 ble kardinalen, da hans sunnhetstilstand ble kritisk, brakt til en villa i Hohe Tatra i Slovakia hvor han ble behandlet av to kommunistiske leger som kalte seg *Veres* og *Pospischil*. Behandlingen besto av bad, massasje og en særlig diet.

Kardinalens mor skal ha lov til å besøke ham 5 minutter hver 14 dag og oppbeærer en pensjon av staten på om lag 9 engelske pund i måneden.

Verdifullt observatorium offer for klosterstorm.

Først nå er det blitt kjent at observatoriet «Haynald» som var knyttet til jesuitt-kollegiet i Kalosca — oppkalt etter grunnleggeren kardinal-erkebiskopen av Kalosca — er falt som offer for kommunistenes klosterstorm. Verdifulle apparater som har tjent vitenskapen siden 1870 er «beslaglagt» og fjernet. En må regne med at de er brakt til Sovjetunionen.

«Fremskrittet» fører til forandring av navnet til universitetet i Budapest.

En ungarsk korrespondent skriver:

«Under sin kommunistiske ledelse gjør universitetet i Budapest stadig nye «fremskritt». Det kan ikke lenger være oppkalt etter sin gammeldagse og reaksjonære grunnlegger, kardinal *Peter Pazmany S. J.* som grunnla dette universitetet i det 17. århundre. Man har funnet det nødvendig å forandre navnet. Universitetet er nå oppkalt etter en av dets mest kjente vitenskapsmenn, professor *Roland Eötvös*.

Hvem var så denne professor? En av de største vitenskapsmenn i Europa i sin samtid. Han ble født i 1847 og døde i 1919. På fysikkens område gjorde han oppdagelser som ble av avgjørende betydning for oppsporing av oljekilder. Han var sønn av en katolsk liberal statsmann, var til sin fars skuffelse mer interessert i vitenskap enn i politikk. Han grunnla og var noen år president for St. Stephens Akademiet for vitenskap og litteratur, den fornemste katolske, vitenskapelige institusjon i Ungarn.

I 1894 lot han seg — ledet av familietradisjonen — utnevne til undervisningsminister, men trakk seg tilbake da biskopene i Overhuset motsatte seg et forslag de mente ikke var i overensstemmelse med Kirkens syn. Han ville da ikke lenger være medlem av regjeringen. I hele sitt liv var baron Roland Eötvös en praktiserende og aktiv katolikk. Mitt eneste personlige minne om ham skriver seg fra 1917. Jeg var den gang skolegutt, men gikk til politiske møter, arrangert av radikale eller sosialister. Baron Eötvös var også der. Han sto alltid opp og tok til ordet mot talsmennene for den materialistiske filosofi som han stemplet som helt igjennom uvitenskapelig og erklærte at 50 års virke som vitenskapsmann hadde gjort ham til en stadig mer overbevist katolikk og at det eneste han kunne være uenig med sin far i var at denne hadde hatt en tilbøyelighet til å godta det 19. århundres liberalisme. Jeg minnes nå hvilket inntrykk hans innlegg gjorde. Eötvös døde da Bela Kun kom til makten i 1919. Hans avsjede legeme ble rovet av kommunistene som ønsket å gi ham en kommunistisk begravelse, hvilket også skjedde. I dag er disse kommissarer ikke lenger blant de levende. De er henrettet i Sovjet-Unionen og fikk sikkert ikke den fine begravelse de ga baron Eötvös. Meningen med dette var å vise Sovjets objektive vurdering av den borgerlige kultur.

31 år etter er navnet igjen trukket frem for å tjene sovjet-russiske formål.

ØSTERRIKE

Stefansdomens tak helt reparert.

Det meldes fra Wien at Stefansdomens tak endelig er helt reparert etter de skader som ble tilføyet domens under krigshandlingene i Wien i 1945.

Det vil imidlertid ennå ta mange år før domens er helt gjenreist.

Internasjonal festuke for religiøs film.

Den katolske filmkommisjon for Østerrike arrangerer i år i likhet med hva der fant sted i 1949 i dagene fra den 22.—29. april en internasjonal festuke for religiøs film. En venter at uken vil gi en god oversikt over hva den religiøse film har utrettet i de siste par år og hvor den står i dag.

De større produsenter av religiøse filmer vil i ukens løp vise fram sine beste filmer.

192 kirker gjenreist i bispedømmet Wien.

Ifølge en offisiell kirkelig beretning er 192 av de kirker som ble skadet under krigen i bispedømmet Wien, nå gjenreist. Under krigen ble 22 kirker helt ødelagt, 53 alvorlig skadet, 117 temmelig hardt skadet og 190 lettere skadet.

En sønn av Martin Borman er blitt munk og studerer til prest.

Adolf Martin Borman, en sønn av den «stedfortredende fører» i det tredje rike, har sluttet seg til en munkeorden i Salzburg i Østerrike og påbegynt studiene til prest.

Borman som var protestant, ble opptatt i Kirken i 1947. Syv av Martin Bormanns 8 barn er opptatt i Kirken.

Spør etter
ST. OLAV

i
NARVESENS KIOSKER

Det er dessuten den letteste måten å skaffe seg enkeltnumre på dersom De vil gi et bestemt nummer til en bekjent.

Deres forespørsel vil stimulere omsetningen av bladet.

Dr. theol. J. van der Burg:

Den bibelske lære om

RETTFERDIGGJØRELSEN

En sammenligning mellom den katolske Kirkes og Luthers lære.

Kr. 2.15.

KATOLSK BØNNEBOK

Kr. 8.50.

ST. OLAVS FORLAG, Akersv. 5, Oslo

Johan Olsen & Sønner

Murmester og Entreprenørforretning

Kongensgt. 17 - Oslo

Etabl. 1896

Tlf. 42 50 85 - 42 52 23

KATOLSKE BØKER

Messebok — Latin-Dansk, skinnb., gullsn. 21.50, shirtingsb. 8.85.
Sekvensane i missale Nidrosiense — på norsk v. Ragnh. Foss. 10.—
Guardini: Vor Herre og Frelsers korsvei, ib. 1.90. Bønnens Forskole 10.50,
ib. 13.75.

Carrel: Bøn 2.25. Reisen til Lourdes 6.55.

Pascal: Tanker 15.40, ib. 21.60. A. Lunn: Tro og Fornuft 8.—, ib. 11.—.

Sheed: Et kart over livet 3.35. Kommunismen og Mennesket 11.25.

D. Haakonsen: Den katolske kirke i norske skolebøker 6.75, ib. 9.50.

Pater Lutz: Mennesket og mysteriet 7.45. Kristendommen i apostlenes dager 3.60.

Den katolske religion fremstillet for moderne protestanter 11.70, ib. 15.50.

L. Helbling: Fra Askeonsdag til Hvidesøndag 5.505.

J. v. d. Burg: Det katolske Trosprinsipp 3.—. Forklaring av d. h. Messe 1.60.

B. Fabian: Kardinal Mindszenty ib. 12.50. Oursler: Mannen fra Nasaret 13.—, ib. 17.—.

Robinson: Kardinalen 21.—, ib. 25.—. Sienkiewicz. Quo Vadis? ib. 12.50.

Sankt Augustin: Jeg bekjenner ib. 16.50. P. Schindler: Dette hellige Evangelium 16.80. Ricciotti: Jesu Kristi levned I—II 31.90, ib. 53.80.

Katolsk Bokhandel «CONCENTRA», Akersgt. 61, Oslo. Tlf. 33 22 04.

FREDRIKSTAD

HELENE ANDRESEN

Kjøtt- og pølsevarer

Fredrikstad

Tlf. 2031

G. HALVORSEN

Fredrikstad

Pølsemakeri & Kjøttforretning

Tlf.: Forretningen 1781, 2455

Kontoret 1781

THS. HANSENS EFTF.

Alf Svendsen

Bakgaten 1 - Fredrikstad

JOSEF A. KNUDSEN

Fredrikstad

Bakeri & Konditori

Tlf. 2656 - 2862 - 3991 - 1772

FREDRIKSTAD BLIK- &

METALVAREFABRIK

Andresen & Müller

Mek. Verksted - Blikkemballasje og metallvarer av enhver slags - Jernfat i alle størrelser og for ethvert øyemed - Isenkramartikler - Elektrisk og Autogensveisning - Stanseartikler

«STABBURET»

FREDRIKSTAD

OSLO

TAPETHUSET

Tordenskjoldsgt. 6 b, Oslo

Tlf. 41 07 76

Tapeter — Linoleum

HANS KARLSEN

MALERFORRETNING

Utfører all slags malerarbeid

Tordenskjoldsgt. 6 B

Tlf. 41 07 76 - Oslo

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 41 64 78 - 69 43 72